

duhovno življenje 1990

EXHORTACION DE LA IGLESIA ANTE EL RIESGO PARA LA CONSISTENCIA SOCIAL

"El grave momento por el que atravesamos, con riesgo evidente para la consistencia social de nuestra patria, reclama de nuestro oficio pastoral una palabra orientadora.

"No es fácil hacer un análisis completo de esta situación tan compleja. Tampoco nos compete como obispos dar respuestas técnicas a los problemas actuales. Pero no podemos dejar de señalar otra vez que la crisis es fundamentalmente moral. Porque la deshonestidad, la mentira, la injusticia, la ambición pública y privada y otras múltiples formas de corrupción acumuladas en tantas décadas, afectan hoy la dignidad del hombre, su calidad de vida, sus razones de vivir y de esperar. Esas actitudes han creado un clima tal de permisivismo que de hecho se han convertido en norma de conducta para muchos.

La crisis actual está expresando la irresponsabilidad de personas y de sectores con poder, de antes y de ahora, que no acaban de poner el interés de la Nación por encima de todo otro interés.

La mayoría de los argentinos tenemos algún grado de responsabilidad por los males que nos afectan. Sin embargo, creemos que ésta es sobre todo una crisis de dirigencia. Quienes tenemos mayores cargas en la conducción de algún aspecto de la vida del país, somos más responsables de lo que nos está pasando.

(Conferencia Episcopal Argentina)

ZGODOVINSKI SPOMIN

Široko odprte oči
starih hiš in cerkva,
globe'i, zelenčc,
potokov in dreves
žalostno strmijo v nas
in tiho sprašujejo,
če nismo pozabili.

Bdijo nad grobovi
in zvesto pričajo.
Slišimo krike umirajočih
in roteče vzdihc,
vonjamo toplo naročje zemlje
in blizko drhtenje neba.

Še vedno smo tam, med vami,
tudi nas podirajo streli,
skupaj rastemo
v rdeče zeleno gomilo —
spomenik
narodne mržnje
in krutosti.

Naši otroci doraščajo,
njihove resnicoljubne oči
grebejo v prst,
vse bolj jih vznemirja
zgodovinski spomin.

Stanko Janežič

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 57

MAJ 1990

Misli ob romanju v Luján

Spet bomo romali, spet bomo šli k Materi na obisk.

Čaka nas, razkropljene širom argentinske zemlje, da nas romarje, sama romarica, zopet zbere ob svojem prestolu.

Ob prvih trenutkih srečanja bodo besede odveč. Gledali se bomo, srečni, iz oči v oči, iz srca v srce.

Potem bo zadoneč pesem, mogočna, združena v eno iz tisoč grl: „Bodi nam pozdravljena!“

Odpri se bodo duše, sprostita se bodo srca. Spregovorila bodo. Mati Marija, tukaj smo. Sami sebe smo ti prinesli v dar.

K tebi dvigamo naše otročiče. Z Jezuškom v tvojem naročju bi se najraje kar malo poigrali, tako jim je všeč. Kot si varovala Njega, varuj tudi nje. Koliko novodobnih Herodov jim streže po življenju — skrij jih pred njimi!

Pred teboj kleče m l a d i. Polni so življenja, načrtov, veselih upov, a tudi negotovosti, bojazni. Ti si bila zelo mlada, ko ti je bila zaupana največja skrivnost vseh časov. Postala si nevesta Sv. Duha, mati Boga, ko si se skazala vredno tega zaupanja s svojim „Zgodi se!“ Daj, Mati, da bodo tudi naši mladi odprli srca Sv. Duhu, da bo On njihov edini voditelj skozi življenje. Ti dobro veš, koliko vodnikov-zvodnikov se jim ponuja na pot. Naj znajo razlikovati med varljivim bleskom sveta in

pravimi vrednotami. Ne dopusti, da bi prepozno spoznali, kaj jim je v resnično srečo.

Tukaj, Marija, so starši. Ni jim lahko voditi družine v teh razburkanih časih. Tudi ti si živela z družino. Deležna si bila veliko sreče, a prav tako velikega trpljenja.

Kaj sta pretrpela z Jožefom, ko svojemu Novorojenemu nista mogla nuditi udobnega kotička. Koliko skrbi sta imela na begu v Egipt in v življenju v tujini. Samo starši, ki trepečejo za svoje otroke, slutijo stisko, ki vama je razdejala srce, ko sta zgubila Jezusa v templju. Trpela si ob nasprotovanjih Jezusu, ko je javno učil. Končno nam izpod križa nemo govoriš: „Ali je katera bolečina, kot je moja bolečina?“ Ti veš, kaj je življenje, Ti veš, kaj je trpljenje. Pomagaj, da se bodo družine v vedno spreminjajočih se okoliščinah znašle.

Mati, pred teboj klečimo vsi, ki želimo hoditi po poti, ki jo je vsakemu posebej načrtoval Bog. Medse vključujemo tudi vse rojake, ki se nam danes niso mogli pridružiti, a so v duhu z nami. Mnogokrat se bojimo, da načrtani poti ne bomo kos. Grešniki smo, omahujemo, vedno znova padamo; v preskušnjah, v nejasnostih tavamo okrog.

Pa tudi tebi, najčistejši, so bila božja pota zakrita. V tvojem življenju je Bog dopustil marsikaj nerazumljivega, po človeško gledano, tudi neskladnega. A tvoje življenje je bilo življenje globoke vere. Tiho in vdano si hodila z zastrtimi očmi ob božji roki svojo pot. Vse pa, kar se je godilo, si hranila in v svojem srcu premišljevala. Daj, da bomo tudi mi našli čas, v svojem srcu mirno premišljevali, kar navdihuje Bog. Prosi ga, da bomo tudi mi imeli vero, močno in neomajno, kot si jo imela ti.

Prav globoka vera nas je maja meseca pred 45. leti peljala na posebno romanje. Mnoge je vodila v ječe in podzemsko brezna, od tam pa v slavi mučeništva pred neskončnega Boga. Drugi smo še vedno romarji. In iz nas poganjajo nova življenja, mladike iz slovenskih korenin na argentinski zemlji.

Tako klečijo danes štirje rodovi iste krvi pred tvojo milostno pedobo. Pred teboj smo se srečali in te pozdravljamo tudi kot predstavniki slovenskega naroda, iz katerega izhajamo. Mati Marija, ti veš, da je naše vsakoletno majniško romanje k tebi mogočna manifestacija naroda, ki že toliko let krvavi na različne načine, ki je stiskan, a še vedno upa vate. Prav sedaj so zanj odločilni časi. Vemo, da slovenskega naroda ne boš zapustila! Pomagaj mu na poti k duhovni in družbeni prenovi po božji volji.

Daj, da že nastopi tudi za Slovenijo zarja srečnejših dni!

Marija Snoj

Molitev k Mariji Pomagaj

Marija Pomagaj, Odrešenikova in naša mati,
ti znamenje upanja in tolažba potujočemu božjemu ljudstvu!

Po tebi je prišel med nas Kristus,
ki hoče tudi danes po tebi in s teboj odreševati človeka.

Skozi vso našo zgodovino smo čutili tvojo materinsko roko.
Od nekdanj te je naše ljudstvo častilo kot Pomočnico kristjanov
in se v miru in vojni z zaupanjem zatekalo k tebi.

Ko so naši rojaki odhajali na tuje, so s seboj nesli tvojo podobo,
z njo krasili svoje domove in ji gradili cerkve.

Priporočamo ti danes sebe, naše družine,
naše rojake na tujem, našo Cerkev in našo domovino.

Prav posebej te prosimo za našo mladino,
ki je naše upanje in naša prihodnost.

Bodi ji vzornica, priprošnjica in mati.

Ti si nam rodila Velikega duhovnika Kristusa,

izprosi naši Cerkvi duhovnikov, redovnikov in misijonarjev, ki bodo nadaljevali njegovo delo odrešenja.

Po tvoji želji se posvetimo tvojemu brezmadežnemu Srcu, središču neizmerne ljubezni do Boga in človeka.

V molitvi, pokori in delih ljubezni do bližnjega bomo iskali moč za posnemanje kreposti tvojega Srca, da bi postali kvas slovenskega ljudstva in neutrudni delavci za pravičnost, mir in ljubezen v svetu.

Marija Pomagaj, ostani z nami in prosi za nas. Amen.

Stanis'av Lenič, škof

Marija kot znamenje zvestobe

Marija, pomagaj in vodi nas ti, da Bogu in tebi zdaj bomo zvesti.

Marija, vse k tebi hiti;
Marija, pomagaj nam ti!

Na svetu je polno nezvestobe: v zakonu, na delovnem mestu, v verskem in moralnem življenju. Marksiko je odpovedal kot človek in kot kristjan. Sprašujemo se, na koga se lahko popolnoma zanesemo. Človekova beseda, njegov „da“, njegova obljuba tako malo velja. Tako pogosto smo nezvesti Bogu, bližnjemu in sebi. Po izvirnem grehu ranjeni človek je nagnjen k nezvestobi. Vsi smo potomci nezvestega Adama in Eve. Zgodovina starozaveznega božjega ljudstva je zaznamovana z nezvestobo. Priti je morala druga Eva, zvesta Eva, Devica Marija, ki kot znamenje neomajne zvestobe sveti novozaveznemu božjemu ljudstvu na poti h končni dovrstitvi v drugem Adamu.

1. Zvesta Odrešenikova Mati:

Marija je bila od vekomaj določena za Odrešenikovo Mater, zato je bila spočeta brez madeža izvirnega greha in obdarovana s posebnimi milostmi. Po besedah nadangela Gabrijela je celo „milosti polna“ (Lk 1, 28). Dejavno je sodelovala pri učlovečenju Božjega Sina s tem, da je dala svojo privolitev in se je nato vsa posvetila osebi in delu svojega Sina. To pripravljenost je izrazila z besedami: „Glej, dek'la sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi“ (Lk 1, 38). S svobodno vero in pokorščino je sodelovala pri odrešenju človeštva. Vse življenje je ostala popolnoma zvesta programu Gospodove dekle. Te zvestobe ni omajala niti najmanjša senca greha, saj Marija v vsem svojem življenju ni naredila nobenega, niti najmanjšega greha.

Koliko je zvestoba trdna, se naj-

bolj pokaže v trpljenju. Ni težko biti zvest, dokler vse gladko teče. Ko pa se začno težave, se človek pogosto umakne.

Simeon je ob darovanju Jezusa v templju napovedal Mariji: „Tvoja duša pa bo presuni' meč“ (Lk 2, 35). Ne samo en meč, mnogo mečev je v njenem življenju presunila Marijo. Spomnimo se, v kakšnih razmerah je bil Jezus rojen, kako je morala Marija z malim Jezusom v naročju, skupaj z Jožefom pred Herodom bežati v E-

gipt, kako sta z Jožefom zaskrbljeno iskala dvanajstletnega Jezusa in ga končno našla v templju, pri tem pa nista razumela pomena Jezusovega odgovora, da mora biti pri tem, kar je njegovega Očeta. Med Jezusovim javnim delovanjem je moralo biti Mariji hudo, ko je vide'a, da so njenega Sina obsodili na smrt, ga na različne načine sramotili in mučili ter ga končno pribili na križ. Ko je stala pod križem, se je Simeonova prerokba najbolj kruto izpolnila. V vsem tem so bile na preizkušnji Marijina vera, upanje in ljubezen. Te božje kreposti pa so podlaga zvestobi. Če se v človeku zamaje vera, upanje in ljubezen do Boga se mu zamaje tudi zvestoba do Boga. Pri Mariji ni bilo nobenega omahovanja v veri, upanju in ljubezni, zato tudi ne omahovanja v zvestobi Bogu.

Kdor je zvest Bogu, je zvest tudi ljudem. Marija je bila najprej zvesta svojemu Sinu, ki ni bil le pravi Bog, ampak tudi pravi človek, nam v vsem enak, razen v grehu. Zvesta je bila svojemu deviškemu možu Jožefu, zvesta ljudem, ki so jo obkrožali. V kako lepi luči jo gledamo, ko hiti na pomoč k sorodnici E'izabeti, ko streže v Kani Galilejski ali ko je zbrana skupaj z apostoli in drugimi učenci v molitvi ob pričakovanju Svetega Duha po Kristusovem vnebohodu pred binkoštnim praznikom! Bila je kakor nekakšno srce prve Cerkve.

Marija je bila deležna božje zvestobe. To je poseben božji dar. S

tem darom je vse življenje sodelovala in v tem je njena veličina. Čeprav Jezusova mati, je bila hkrati tudi njegova najbolj zvesta učenka.

2. Zvesta Mati Cerkve

Ko je Marija postala Mati Odrešenika, je postala tudi Mati odrešenih, še posebej Mati Cerkve. Drugi vatikanski koncil pravi: „Ko je Kristusa spočela, rodila, hranila, ga v templju darovala Očetu in ko je trpela skupaj s svojim na križu umirajočim Sinom, je s pokorščino, vero, upanjem in gorečo ljubeznijo na popolnoma edinstven način sodelovala pri Odrešenikovem delu za obnovitev nadnaravnega življenja v dušah. S tem nam je postala mati v redu milosti“ (C 61).

Marija je Mati Cerkve v nebesih kot poveljučana. V Bogu nam je vedno blizu in v svoji materinski ljubezni skrbi za nas. Koncil uči: „V svoji materinski ljubezni se zavzema za brate svojega Sina, ki še potujejo in so v nevarnostih in stiskah, dokler ne bodo prišli v blaženo domovino. Zato b'áženo Devico kličemo z naslovi priprošnice, pomočnice, besednice in srednice“ (C 62).

Kakor v času svojega zemeljskega življenja Marija v svoji zvestobi do Boga in ljudi nikoli ni odpovedala, tako tudi sedaj kot poveljučana ostaja zvesta svoji nalogi srednice vseh milosti. Ona je srednica pri sredniku Kristusu. To izpolnjuje predvsem s svojo

neprestano priprošnjo. Kristjani po vsem svetu se zato z zaupanjem zatekamo k njej, ko prosimo z besedami: „Sveta Marija, Mati božja, prosi za nas grešnike, zdaj in ob naši smrtni uri.“ Podobno velja tudi za druge molitve k Materi božji, še posebej za najstarejšo med njimi Pod tvoje varstvo pribežimo. Tudi naše Marijine pesmi, ki jih v cerkvi pojemo, izražajo zelo jasno prepričanje v Marijino materinsko priprošnjo in pomoč.

Zdaj ko smo v času pred letom dva tisoč še posebej v Marijini dobi, je prav, da utrdimo svojo vero v njeno duhovno materinstvo in da v skladu s tem tudi živimo. Mnogi kristjani so se posvetili ob zvestem zatekanju k naši duhovni Materi.

3. Znamenje naše zvestobe:

Marija je s svojim zemeljskim življenjem, do konca predanim Sinu in vsej Sveti Trojici, in s svojim sedanjim povelčanim življenjem v nebesih neprestano znamenje zvestobe, ki nas s svojim zgledom in svojo nenehno priprošnjo pri Bogu spodbuja k trajni zvestobi. Ona je zvezda vodnica na naši življenjski poti, svetilnik na morju našega življenja.

Na to rešilno znamenje se moramo pogosto ozirati. To nam omogočajo Marijini prazniki in Gospodovi prazniki, ki so povezani tudi z Marijo. Marijina božja pota, njeni oltarji, njene slike po naših domovih, molitve, ki jih vsak

dan obračamo nanjo, meseca majnik in oktober, redna molitev rožnega venca — vse to nam bo pomagalo, da se bomo odprli Mariji kot znamenju zvestobe in postali deležni njene zvestobe, ki je končno božja zvestoba, zvestoba Svetega Duha, ki je na poseben način deloval in še deluje v njej.

Za zvestobo je potrebna božja milost. Marija je srednica in priprošnjica tudi te milosti. Z zaupanjem se zato zatekajmo k naši duhovni Materi! Gre najprej za zvestobo Bogu, svoji veri, krstnim

obljubam, življenju po evangeliju, navdihom Svetega Duha v nas. Če bomo zvesti v posnemanju kreposti naše duhovne Matere, nas bo ona vodila k Jezusu in k deležnosti pri njegovi zvestobi.

Da bomo bolj zvesti tudi do ljudi in do svoje notranjosti, moramo iti v Marijino šolo, šolo njene ljubezni in potrpežljivosti ter stanoovitnosti. Marija je bila zvesta v malih stvareh, zvesta v vsakdanji šoli križa, v hoji za Gospodom, obloženim s križem.

Anton Nadrah

Marija, žena vere in učiteljica vere

Evangelij prikaže Marijo samo v petih momentih njenega življenja: ob oznanjenju, ob srečanju z Elizabeto, ob dvanajstletnem Jezusu v templju, na svatbi v Kani, pod križem na Golgoti. In ob teh priložnostih Marija ne spregovori več kot skupno trideset besed, če izvzamemo njen Magnificat.

Marija — žena vere

O Mariji moremo govoriti le v zvezi s Kristusom. Brez Kristusa bi bila Marija katerokoli judovsko dekle, z izvirnim grehom na sebi, odprto vsej močni življenjski krepostnosti ali grešnosti, kajpada v njeni ženski obarvanosti, recimo z nagnjenjem do ljubezni in usmiljenosti na eni strani in do ljubosumnosti in opravljanja na drugi.

Če je Marija, edina med milijardami človeških bitij, brezmadežna, nedotaknjena tako od izvirnega kakor dejanskega greha, je to zaradi svojega sina, Boga-Človeka: Marijina zvezda ima ves svoj sijaj od njega, Sonca pravice.

Marija nam pomeni toliko, kolikor verjamemo v Kristusa.

Verjeti v Kristusa — ne v zgodovino, ki gre v temo, ne v tehniko, ki pripravlja apokalipso, ne v znanost, ki čedalje manj ve, ne v uživanje, denar, ambicijo, ki duha samo pustošijo, ne da bi ga potešili — ampak verjeti Vanj, Potresnico-Življenje —, kakšna milost! Kakšna milost posebno danes, ob rušenju vseh malikov, od leninizma do komunizma!

Zakaj to pomeni verjeti v vrsto čudovitih reči!

Pomeni na primer verjeti, da ne prihajamo iz teme in da ne gremo v temo, ampak da prihajamo iz luči in da gremo v luč.

Pomeni verjeti, da se naše zemeljske ure — koliko bolečine, trudnosti in tesnobe je v njih! — ne grudijo nepovratno v nič, ampak da se druga za drugo zapisujejo v knjigo življenja, naložene v banko večnosti.

Pomeni verjeti, da se z biološko smrtjo za človeka vse šele začinja.

Pomeni verjeti v novo nebo in novo zemljo, kjer bodo vsi računi poravnani.

Pomeni čutiti se ne brodolomca na mračnem morju tega sveta, ampak vkrcanca na nepotopljivo ladjo Cerkve, objetega v njeno materinsko veseljnost, hranečega se z božjim mozgom njenih zakramentov.

Pomeni vedeti, čemu živiš, čemu trpiš, čemu umreš.

Toda verjeti, to ni od muh. Zna biti osrečujoče, a zna biti tudi križajoče. Noč vere, ta ni prihranjen samo mistikom. Skozi nekaj te noči mora vsak kristjan.

Marija — učiteljica vere

Verovati, to vsekakor pomeni hoditi v božji luči. A nikakor ne pomeni rožice saditi. Sicer ne bi bil Kristus blagroval tistih, ki verjamejo, čeprav niso videli.

In kdo nas bolj uči nezlomljive vere kakor prav Marija?

Vsem svetnikom v zgodovini je bilo lažje verjeti kakor njej: v naj-

temnejšo moč duha jim je svetil vsaj en neizpodbiten dogodek, Kristusovo vstajenje.

A Marija?

Ne samo, da je bilo vstajenje njenega Sina onkraj vseh njenih predstav. Ne samo, da ga je morala gledati v vsej njegovi navidezni umrljivosti, od betlehemskih jasli tja do nazareške tesarске delavnice. Po naših pojmih je morala celo verjeti v prave absurde: na primer, da bo spočela brez sodelovanja moškega ali pa da bo njen sin moral izpeljati svoje odrešitjsko poslanstvo pribit na dva prekržana tramova.

Z Elizabeto moramo vzdikniti tudi mi: „Blagor njej, ki je verovala!“ (Lk 1, 44).

In zakaj ne bi smeli prošnje, ki je bila izrečena njenemu Sinu, izreči tudi Njej: „Gospa, verujemo. Pomnoži našo vero!“?

Vero, da nam bo manj težko upati in manj težko ljubiti, v teh dneh s tako malo upanja in s tako malo ljubezni.

Zato bi na koncu rekel: dajmo v našem življenju mesto tej čudoviti Gospe.

Brez pobožnjakarstva, v naravnosti srca. Saj vem, da ji bomo ob vsakem popoldnevu rekli kaj z angelom oznanjenja. Ali da se nam bodo ključi v žepu zapletali s koleščkom rožnega venca.

Saj si je Gospa od svoje strani privoščila domačnost, da je spregovorila v srbohrvaščini, bratskem jeziku, ki ga Slovenci razumemo. A kaj pravim — tudi v sloven-

Zdomstvo po petinštiridesetih letih

Petinštirideseto leto mineva, odkar so množice Slovencev z odhodom iz domovine izrazile zase in v imenu velikega dela naroda, ki je ostal doma, odpor proti nastopajočemu komunističnemu režimu. Odhod ni bil samo beg v osebno svobodo in varnost, bil je izraz vere v duhovne vrednote in manifestacija za drugačno ureditev, kot se je vsiljevala.

Odhod je bil tudi začetek novega trpljenja, ki ga prinaša negotovost za obstoj, občutek tujstva, domotožje po ljudeh in zemlji in še najbolj zavest, da je stanje zdomstva krivično. Trpljenje je bilo naloženo, a ga je zdomstvo sprejelo kot žrtev, v zavesti, da se v bolečini kujejo značaji in spočenjajo velika dela.

Ne smemo na zunaj poveličevati svoje duhovne zrelosti, sami o njej ne moremo soditi, in se ne moremo ponašati z mnogo bogatimi napravami v absolutnem merilu. Veseľimo pa se lahko, da ves čas v splošnem vztrajamo v dejavni zvestobi. Naš ponos je neomajna volja do življenja emigracije,

ščini govori vsakomur, ki jo hoče poslušati. Vsakomur ponavlja besedo iz Kane galilejske, kažoč na Jezusa: „Karkoli ti poreče, stori!“

Alojz Rebula

njen trdni idejni program in razraščanje v majše rodove. To je naše bogastvo, s katerim se smemo ponašati. Tako duhovno bogastvo nas osrčuje, da nismo omrznili do slovenstva in ne popustili v zunanjem odporu do tiranije, čeprav ji ni bilo videti konca.

Po petinštiridesetih letih pa je konec komunističnega nasilja dejstvo, v katero kar težko verjameмо. Vedno smo zaupali, da bo zdravilna sila narave nastopila proti z'u. A da bo to tako nenadno in splošno, tega ni bilo pričakovati. Kar se dogaja v srednji in vzhodni Evropi, smemo morda imenovati zgodovinski čudež. Vsaka dežela ima sicer svojo pot, po večini je sprememba prišla s prevratom, malokje nasilnim. V Sloveniji, kjer se je komunizem dokopal na oblast na najbolj boleč način, po dolgi in krvavi državljanski vojni, se pa komunistično nasilje umika po razvojnem procesu. Kakor koli že, naj bo enopartijski sistem odstranjen v krvavem odporu ali po sili množičnega izražanja ljudske volje, ali pa naj se umakne sam, ker se znajde v neizhodnem položaju, vedno odhaja kot poraženec, zgodovinski eksperiment se je ponesrečil, formula se je izkazala za zmotno. Rešuje si le še drobtine oblasti.

S tem se je obrnilo kolo zgo-

vine. Kar je bilo zgoraj, gre zdaj proti dnu. A kolo se vrti naprej, nikdar nazaj. Kar je bilo do zdaj zateptano v blato, se dviga, a tako, da se oddaljuje od prevožene poti. Dovčerajšnji poraženec, ki je bil dobesedno zatolčen v brezna ali pahnjen v zaničevanje in pozabo, je nenadoma vzplul na javno površje. Vrednoti svobode in pravice dobivata priznanje, odkriva se zgodovinska resnica in iščejo se nova pota za prihodnost. Vodi se razpravljanja o tem, kako popraviti žrtvam nasilja moralne in materialne krivice in kakšne družbene posledice naj nosijo njih povzročitelji. A to naj bo le pogoj in izhodišče za vstop v novo dobo, ki jo je treba pripravljati s pogledom, uprtim daleč v prihodnost.

Kakšno bo spričo razvoja naše ravnanje? Brez dvoma bomo v novem položaju spremljali dejstva kot stvarnost, ki se nas tesno dotika. Politična emigracija, kot smo jo vedno zamišljali, ni namenjena sama sebi, ampak reševanju Slovenije. Oceanske razdale nas niso smele zazibavati v občutek samozadovoljstva, naravno ločitveno teženje odcepljene skupnosti nam ni zabrisalo zavesti o izvoru in smotru emigracije. Kolikor v Sloveniji zmagujejo sihe dobrega, je to tudi naša zmaga, ki nas dviga in krepi.

Ali pomeni to konec smisla politične emigracije? Ali se ji bodo s tem izmaknila tla? Če gledamo na emigracijo kot na protest in

odpor proti nasilnemu komunističnemu sistemu v enopartijski obliki, potem bi z uvedbo svobode za vse bil njen neposredni namen dosežen. Njeno enotno nastopanje bi bilo brezpredmetno, ker bi ne imela več enotnega skupnega nasprotnika. Tako emigracija ne bo več zunanja opozicija režimu, ki ga ne pripoznava, ampak bo postala mirna, načrtna in dogovorna izpostava narodnega organizma. Kolikor bo pri tem emigracija zastopala enotna ali vsaj pretežna politična miselna stališča, bo lahko izvrševala kontrolo nad razvojem svobode in drugih temeljev zdrave družbe.

Kolikor smo verni ljudje, ob dogajanjih hvaležno sklanjamo glave. Božja milost sprejema žrtve in uslišuje dosedanje prošnje. Dopušča in pomaga, da se v slovenskih ljudeh vse bolj utrjuje prepričanje, da je treba spremeniti pot, in da se pojavljajo prava spreobrnjenja. Za to milost se nam je treba zahvaljevati in zanj še prositi. V novem položaju bodo nastopali hudi zapleti, notranji in zunanji, v katerih bo treba vodilnim ljudem veliko razsvetljenja. Poklicani bomo, da zanj prosimo in, kolikor nam bo mogoče, pomagamo k razreševanju.

Skupni ponos na prehojeno pot, na kateri smo se kot poedinci in družba nekaj po svoje izoblikovali, in skromna zavest, da vse dobro prihaja iz božjih rok, nas bosta še naprej vodila.

Božidar Fink

Vetrinjsko polje

Saj ne vem, ali se tista blago nagnjena ravnina, ki se od Vetrinjskega samostana širi proti celovški kotlini, med tamkajšnjimi ljudmi sploh tako imenuje. Za Vetrinjski samostan sem zvedel že v otroških letih, iz večerniških povesti, iz predvojnih Mohorjevih knjig. Predstava o njem mi ni ostala v spominu. Bolj mi je ostajalo v zavesti širono Gosposvetsko polje in znana cerkev z dvema zvonikoma, tolikrat omenjena v zgodovinskih povestih in zgodovinskih knjigah. Toda po letu 1945 je Gospa Sveta iz moje zavesti docela izginila, spodrinilo jo je Vetrinjsko polje. Prav čudno je to, ker Vetrinja ne dotlej in tudi še domala dvajset naslednjih let sploh videl nisem. Kako se mi je torej Vetrinjsko polje moglo tako globoko vtisniti v zavest?

Bilo je v začetku meseca majnika leta petinštiridesetega. Naglo se je bližal konec vojne. Iz naših krajev, iz Dolenjske in Notranjske, iz ljubljanske okolice so se skozi našo vas in mimo naše hiše, skozi tudi iz Ljubljane in z Gorenjskega pomikale trume beguncev. Na kmečkih vozeh in kolesih so se kot nasprotniki komunizma odrasli in z njimi otroci umika'i pred bližajočimi se partizani.

Na tej mučni poti so že na začetku doživljali težave, ki jih niso bili predvidevali — marsikateremu konju je odpadla podkev in

se je zbosil, kopito se je poškodovalo in na trdi cesti je konj začel klecati. S takšno vprego se ni bilo mogoče umikati. Nekemu vozniku je konj omagal prav ob naši hiši. Moška sta stopila v naš hlev in odveza'a enega naših konj, živahnega Miška. Prepregla sta živali, svojega zbosenega sta privezala k našemu hlevu, Miška pa sta vpregla pred voz na cesti. In vase pogreznjeni begunci so se odpeljali.

Do takšnih zamenjav je prišlo pri več kmetih. Domačije so bile ob svoje konje zaradi stiske drugih ljudi v vojni negotovosti, in tako se kljub izgubi kmetje niso pritoževali. Ni trajalo do'go v veliki zmešnjavi ob koncu vojne, da je bilo najhujše mimo in da se je poglel prvi strah pred neznanim, kar je prinašala nova oblast, ki si je nismo želeli in ne nadejali. Starejši ljudje, vajeni preobratov, so v našem kraju že deset dni kasneje začeli premišljati, kako bi spet prišli do svojih konj, tako potrebnih za kmetovanje. Spomnili so se, da je bilo podobno tudi ob zlomu enainštiridesetega leta.

Takrat so po naglem razsulu poiskali svoje konje in lojtrnike, ki jih je bila nekaj tednov poprej mobilizirala krajeva jugoslovanska vojska. Sedaj, petinštiridesetega, se je spet kar kmalu raznesla vest, da so begunci na Vetrinjskem polju onkraj Karavank. Zatočišče da so si poiskali pri Vetrinjskem

samostanu, konji pa da so razpuščeni, ker jih na pomlad in zdoma nimajo s čim krmiti.

Skupina kmetov se je po prvem omahovanju le odločila. S ko'esi so se odpravili na Koroško. Prek Gorenjske in proti predoru so stežka napredovali zaradi različne opreme, vojaške in druge, ki je ležala vseprek ob poti. Najteže se je bilo prebiti skozi neosvetljeni predor pod Karavankami. Ko pa so kmetje prišli na Koroško, so kaj hitro spoznali, da so zaman šli na tvegano pot. Svojih konj niso našli. Begunci in begunska vojaščina so ostali brez hrane. Skoraj šest tednov niso dobili pomoči od nikogar in tako so za svojo prehrano pomalem kla'i živali. Končno je za njihove najnujnejše potrebe poskrbela ameriška dobrodelna organizacija UNRRA. Ta je tedaj in še nekaj naslednjih let z živežem in drugim potrebnim oskrbovala tudi ljudi na Slovenskem, pod novo oblastjo. Precej konj so na Koroškem pokončali Angleži, češ da razširjajo na'ezljivo bolezen.

Nobeden izmed kmetov, med katerimi je bil tudi moj oče, konja torej ni našel. Nekateri kmete so na poti domov prijeli, ker so jih imeli za begunce, ki se skušajo vrniti. Ti nikoli več niso uzri svojih domačih, in nobeden izmed svojcev ni nikoli izvedel, kje in kako se je končala njihova usodna pot po konje na Koroško. Kmet težko pogreša konja, kmetija ne more brez gospodarja, a najtežje

je družini brez očeta, brez njegovega varstva.

Miško je bil konj, ki smo ga med vsemi domačimi živali imeli najrajši. Njegovega žalostnega konca ne morem ločiti od Vetrinjskega polja. Ko se v teh desetletjih spotoma pogosto oziram tam ob Kopanju dol na levo stran proti Vetrinjskemu samostanu, me vselej stisne pri srcu misel na Miška. Mislim si, da je tu nekje nanaglooma končal svoje življenje. A tako lep in m'ad je še bil, poln moči.

Toda po Vetrinjskem polju niso taval le zapuščeni konji. Tod je po koncu vojne taval velika, zapuščena in zbegana množica Slovencev vseh starosti. Pretežna večina so bili v svetu neizkušeni kmečki ljudje, možje, žene, dekleta, fantje in otroci, ki so v strahu za golo življenje zbežali pred komunisti, zmagovaci v revoluciji. Med begunci so bili trije moji strici, bratje moje matere. Prav tako so bili med njimi trije moji bratranci in sestrična, otroci moje tete Franciške, očetove sestre.

Že prej ko po enem letu so jela prihajati pisma s Koroškega. Ko je k nam prispelo prvo neznano pismo s tujo znamko, je bilo na zadnji strani zapisano čudno ime pošiljatelja: Zenaj Rakšiles. Začuden smo se spogledovali, le kdo naj bi to bil. A otroci, vajeni svojih iger, smo hitro dognali, da je treba brati od zadaj naprej. Begunci so iskali stikov z bližnjimi. Domov se sprva še niso upali oglasiti, da ne bi škodovali svojim.

Kot kmečki ljudje so težko prenašali svojo odtrganost od doma. Starejši stric Janez Seliškar je tu pustil dom, družino, petero otrok, najmlajši je imel šele dve leti. Srednji, Jernej Seliškar, se je kako leto prej oženil in sta z ženo skupaj odšla na neznano pot. Nobeden od njiju ni bil pri domobrancih, ne Janez ne Jernej. Najmlajši, Lojz Seliškar, je odšel z dekletom, edinko na trdni kmetiji, kamor bi se bil priženil, če ne bi bila izbruhnila vojna in če ne bi bilo prišlo do tega, kar in kakor se je zgodilo tistega majnika petinštiridesetega leta.

Stric Janez na Koroškem ni mogel dolgo zdržati v begunskem taborišču. Odšel je na neko kmetijo, tam so ga vzeli za hlapca. A kakor

ni mogel zdržati brez kmečkega dela, je bilo še težje zdržati ločeno od doma, od družine. Po dveh letih se je skrivaj vrnil domov. V velikem strahu, v hudi negotovosti smo bili, kaj se mu bo zgodilo. V naših kosteh je tičal neodstranljivi strah iz vojnega časa, zlasti iz leta 1942, ko se je po Notranjskem, Došenjskem in v okolici Ljubljane začelo tisto grozovito pobijanje tolikernih kmečkih ljudi, uglednih mož, študentov, duhovnikov in žensk. Takega gorja si ni mogel nihče niti v sanjah predstavljati. O kakem pobijanju med slovenskimi ljudmi nismo vedeli ne iz bližnje ne iz daljne zgodovine. Strah se je nabiral v nas tudi naslednji dve leti bratomorne vojne. Številni kmetje so bili pri va-

ški straži in kasneje pri domobrancih. Majnika 1945 se pred nasprotniki komunisti niso umaknili, niso zbežali na Koroško, v sebi niso čutili nikakršne krivde, saj so varovali zgolj svoje ljudi, sebe in imetje. Številni so ostali pri družinah. Mnogi strahu niso premagali in so bežali.

Nova oblast je po nekaj dneh razglasila, da se morajo moški prijaviti, če so bili pri vaški straži ali pri domobrancih. Da bi se otresli negotovosti in strahu, so se nekateri gospodarji šli prigrasiti kar ob prvi priložnosti. Toda prav teh ni bilo nikoli več nazaj. Nikoli se ni zvedelo, kje so bila pokončana njihova življenja. Med njimi je bil tudi bratranec mojega očeta in dva bratranca moje matere. Tisti, ki so se šli prigrasiti kasneje, so imeli več sreče. Po nekaj mesecih so se vrnili, sicer do kosti izstradani in oslabei, bolni, vendar živi. O onih prvih, ki se niso vrnili, je oblast šele ob zapuščinskih razpravah dala vedeti, da so mrtvi, ko je njihov delež izterjala zase.

Ko se je stric Janez vrnil s Koroškega in je prvi strah minil, smo ga začeli vpraševati, kako je z drugimi, s tistimi, ki so ostali na Koroškem. Na naša vprašanja nismo dobili nič kaj jasnih odgovorov — da so nekateri v taborišču, da se pripravljajo na pot v Ameriko in da bo lažje tistim, ki imajo tam med izseljenci kake sorodnike, ki jim bodo v pomoč. Nekateri da delajo pri kmetih, med njimi tudi

stričev svak Tone, ki je poprej študiral pravo v Ljubljani. Toda v vseh teh odgovorih je bilo več nejasnosti in nedoločnosti kakor kaj takega, kar bi nas zadovoljiло in pomirilo. Tako smo silili z novimi vprašanji.

Medtem ko je bil stric Janez na Koroškem, sem kot gimnazijec med počitnicami hodil pomagat na njegovo domačijo, na nekdanji dom moje matere. Stric Janez mi je bil za to pomoč res hvaležen. Upošteval me je tudi kot študenta, kakor so kmečki ljudje tedaj govorili nam gimnazijcem. Jaz pa sem ga imel rad ne le zato, ker je bil prvi mamin brat in gospodar na njenem nekdanjem domu, ampak tudi zaradi njegove šegavosti. Še danes imam v ušesih njegovo govorjenje, njegovo pogostno reklo „ja kako-pak“, njegov hudomušni nasmeh.

In tako sem ob priložnosti, ko sva bila sama, začel znova siliti vanj z vprašanji, kako je z drugimi begunci, s tistimi, ki so še na Koroškem, s stricem, z mojimi bratranci in sestrično. Ker le nisem odjenjal, mi je stric na kratko in z zadržano tesnobo povedal, da niso vsi begunci prešli v taborišče. Angleži da so že v prvih tednih po prihodu na Koroškem cele vlake, mogoče kar polovico beguncev vrnili. Dali so jih partizanom. Povedal mi je, da se je s temi zgodilo tako kakor s tistimi, ki so majnika 1945 ostali doma in so se prvi šli prigrasiti. Sled za enimi kakor tudi za drugimi je izginila.

Stric Janez mi je vse to pripo-

vedoval z očitno tesnobo. Prijel me je za roko — to pa na kmetih nikakor ni bi'a navada — in me bolj prosil kakor bi mi nalágal, naj vsega tega nikomur, res prav nikomur ne govorim naprej. To bi se za oba prav slabo končalo. Pomislim naj le, kje so končali vsi ti, za katerimi se je sled izgubila.

Pripovedi strica Janeza ni bilo težko verjeti. V naši vasi sta bila tudi dva m'adoletna, ki sta bila z drugimi begunci vrnjena s Koroškega. Po več tednih sta se vrnila domov, prišla sta iz Škofovih zavodov v Šentvidu nad Ljubljano, kjer je bilo taborišče za vrnjene. Ta dva nista po vrnitvi prav ničesar povedala o tem, kar sta doživela potem, ko so partizani vrnjene begunce segnali z vlakov. Izpovedala sta se le svojim staršem. Eden od njiju, Stanko, je po nekaj letih umrl. Njegovi so si skušali pojasniti, zakaj je moral umreti tako mlad, še pred tridesetim letom. Stankova mati je menila, da je smrt povezana vendarle tudi s tistim, kar je fant prestal v taborišču v Šentvidu nad Ljubljano. Ko se je od tam privlekel domov, ni mogel niti v kruh ugrizniti, je pripovedovala, ker so mu dlesne tako močno zakrnavele.

Mlajši vrstniki teh dveh tudi nismo vpraševali o njunih tednih in mesecih po vojni. Pregloboko je v nas tičal strah iz leta dvainštiridesetega in iz naslednjih let bratomorne državljanske vojne. Preveč so pritiskale na našo zavest in na naše občutke ovdovele domači-

je in otroci brez staršev, brez očetov. Žrtve so se med vojno vrstile na eni in zadnje leto tudi na drugi strani. Med temi je bila enako nedoumljiva smrt sošoke, komaj petnajstletnega dekleta iz naše vasi, ki ga je pokončala črna roka. Tudi ravnanje in dejanja nove oblasti so v nas še naprej utrjevala strah. Kakršnokoli vpraševanje za tem ali onim bi se bilo kruto maščevalo slehernemu posamezniku. Sošolec Štefan, čigar brat je bil vrnjen in pokončan, je prenehal obiskovati gimnazijo in so ga poslali v Bosno, v neznane gorazde. Tam je ostal dalj časa.

In kakšna je bila usoda stricev, ki sta ostala na Koroškem? Nista se vrnila kakor stric Janez, in hvala Bogu ne tako kakor tistih deset in več tisoč, ki so jih Angleži bili segnali na vlake in jih predali nasprotnikom. Med njimi je bi'a vrsta mož in fantov iz moje vasi.

Strica Jernej in Lojz — ta je bil edini izmed stricev nekaj časa pri domobrancih, sicer pa je bil majar na posestvu nekega trgovca iz Ljubljane — sta ostala v begunskem taborišču. Lojz se je poročil s svojo nevesto Ivanko. Že v taborišču se jima je rodil prvi otrok, apatrid, brezdomovinec. Lojza je neki Avstrijec, ki je imel pri St. Barbari v Kaliforniji farmo, nagovoril, da je prevzel delo na njej. Pravim nagovoril, v resnici pa mu je tujec izkazal dobroto. Ma'a družinica se je preselila v Kalifornijo in delala na farmi. Več ko desetletje so garali, da so

si opomogli in končno prišli na svoje, do svoje kmetije. Rodili so se še štirje otroci. Ko sta bila starejša dva pred osemnajstimi leti prvič v rojstnem kraju svojih staršev, sta obiskala svojega deda po materini strani. Osamljen je živel na nekoč tako urejeni in cvetoči domačiji. Preden je umrl, je domačijo zapisal svoji hčerki v Kaliforniji. Nekajkrat je kateri od vnukov še prišel in se lahko od blizu prepričal, kje so korenine neodstranljive bolečine njihove matere in tudi očeta: nekdanja tako rodna in ponosna kmetija že štirideset let sameva, raste v zemljo, kruši in osipa se zidovje, poslopja se sesedajo vase. Ko grem mimo, se mi odkriva zgodovina tega stoletja.

Strica Lojzeta Seliškarja imam v spominu kot živahnega, visokorasega mladega moža. Še živi v Kaliforniji. Ves se posveča karitativni cerkveni organizaciji in delu za uboge in zapuščene. Cerkvena — dobrodelna organizacija in vera, cerkveni obredi, to dvoje je bilo edino, kar ga je podpiralo v težavnih prvih letih brezdomstva. A domov se ne more vrniti kljub lepi pokojnini. Ni usposobljen za tukajšnje življenje, ne bi ga razumel, ni šel skozi tista prva povojna leta, ki so preobrazila nas, da smo postali čredni ljudje, da smo sprejemali in še danes sprejemamo načine, prenašamo dejanja in ravnanja, ki so v nasprotju s splošnimi, splošno veljavnimi načeli glede vrednosti dela in i-

metja, pa odnosov med ljudmi. A tudi vsi njegovi bi bili nesposobni, nezmožni življenja tod. To sta dva popo'noma različna svetova. Tukajšnji je nas preobrazil bolj kakor se tega sami zavedamo, napravil nas je za nesposobne, nezmožne živeti v okoliščinah in pomerilih, ki veljajo drugod oziroma sploh v svetu.

Bil sem v štirinajstem letu, ko je šel stric Lojz čez, bil je v trintridesetem letu, ko sem ga zadnjič in verjetno poslednjič videl. Ko premišljam o njem, čutim, kakor da sva vsak v svojih takratnih letih. In tako si otroško želim, da bi strica Lojza spet kdaj videl. Želim si toliko bolj, ker je zadnji od mojih stricев po materini strani, ki še živi. A to se ne bo zgodilo, ne bom ga več videl, naj si s privrženostjo štirinajstletnika tega še tako želim. Od varljivega upanja me odvrčajo moja dejanska leta, izkušnje, ki so jih prinesla.

Svoje strice sem imel vedno zelo rad. Najbrž sem to privrženost podedoval po svoji materi. Bila je najstarejša med otroki, in ko so njena mati nanagloma umrla, je trinajstletna morala skrbeti za štiri brate in sestre, najmlajši je bil še v plenicah.

„Johana, zdaj boš ti skrbela zanje,“ so ji dejali njen oče. In tako je tudi bilo. Ne le s sestrinsko, tudi z materinsko ljubeznijo jih je ime'a rada, se zanje žrtvovala in garala. Kakor kasneje za svoje, za nas šestero njenih otrok. Izmučena od dela, skrbi in vsega dru-

gega je umrla pred svojim šestdesetim letom.

Stric Jernej Seliškar, srednji, med Janezom in Lojzom, je imel podobno pot kakor Lojz. Bil je izuččen krojač. Nanj me vežejo predvsem spomini, ko smo otroci v skrbeh hodili k njemu spraševat, ali bo obleka za prvo obhajilo in kasneje za birmo pravočasno norejena. Njegova žena je bila prav tako izučena. Leto pred vojno sta si postavila hišo, moderno belo hišo ob veliki cesti, ki pelje iz Ljubljane v Trst. Na Koroško sta šla s triletnim prvorojcem, iz taborišča na Koroškem pa sta odšla v Kanado, v Montreal. Tam jih ni pričakoval noben znanec ali sorodnik. Nihče razen karitativne katoliške organizacije jima ni šel naproti v skrbi za novo domovanje. Stric Jernej je dobil deo v konfekcijski tovarni in je zaradi svojega znanja hitro postal predelavec. S pridnim delom in ob varčevanju sta si z ženo postavila nov dom, rodili so se jima še štirje otroci. Vsi so šolani, vsi imajo danes vsak svoj dom, svojo hišo. Nobenega od teh svojih kanadskih bratrancev nisem nikoli doslej srečal, od kalifornijskih petero vsaj dva.

Najmlajši Jernejev sin Rudi je pred tremi leti mimogrede prišel v rojstni kraj svojega očeta. Bil je na strokovnem popotovanju kanadskih pedagogov po Sovjetski Rusiji in po drugih komunističnih državah. Na koncu poti so se ustavili v Belgradu. Od tam je za

NAMEN APOSTOLATA MOLITVE ZA MAJ

Naj bi bila Devica Marija svetel zgled ženam za njihovo vsakovrstno navzočnost in dejavnost v Cerkvi.

Slovenski: Da bi matere in žene ob Mariji, Jezusovi materi, začutile veselje nad novim človeškim življenjem.

en sam dan priletel v Slovenijo, da bi videl nekdanji dom svojih staršev. Takoj po vojni so hišo kot imetje beguncev in izdajalcev, kakor so na vsa usta kar naprej govorili, zaplenili in dali neki zaslužni družini. Ko je Rudi prišel k tej hiši in so sedanji lastniki izvedeli, kdo da je, so ga seveda povabili noter, da si jo je ogledal. Nemo je obšel prostore, ko pa je prišel ven, je sedel na vhodne stopnice. Sklonil je glavo v naročje, si jo pokrnil z rokama in silovito, kakor otrok zahlipal.

Kako ga ne bi zlomilo! V tistem trenutku je šele dodobra občutil dotlej nerazumljene stiske svojih staršev, njuno boč, ki je nič, prav nič v vseh dolgih letih ni moglo odstraniti — ne uspešno in pravično poplačano delo, ne novi dom, ne z otroki obdarjeno družinsko življenje, ne uspehi otrok v šolanju in študiju, ne varnost njihovega življenja v urejeni državi in pravičnem družbenem okolju.

(Celovski zvon, september 1989)

Janez Rotar

POL MILIJONA

Le po'drugi milijon
je obstal,
vse drugo je šlo
za belim kruhom
in za svobodo.

Zahodna Evropa,
Amerika, Južna in Severna,
vse celine sveta
so naše domovališče.

Poj milijona duš in teles,
četrтина naroda,
bega po obli zemlje
in se za soncem zazira
v stari kraj,

kot sneg na osojah
tegobno koprni
in se v nevidnih curkih
izteka
v vsemirske širine.

Ves svet
je naše pokopališče.

ORVELOVŠČINA

Orvelovščina
je zazijala
po hudih naporih
v deželi slovenski.

Veliki Brat
je zavladal
v vsej ljudomilosti
nad osrečenim ljudstvom.

Kar je belo, je črno,
žolto ali rdeče,
veliki Brat
ima pač vedno prav.

V zavetju velike Sestre

odmerja stopinje
zvestim občanom,
igre in kruh.

Vse misli obvlada,
vsa srca pozna,
on sam je Modrost,
Pravica, Svoboda.

Odvrzi skrbi,
narod s'ovenski,
pod žezlom rdečim
zaživel si raj.

TEH PETINŠTIRIDESET LET

Teh petinštirideset let —
in vse je šlo k vragu.

Ko hiša na pesku.
Ko babilonski stolp.

Slepi vodniki
so se izkričali,
se napili časti in krvi
in se pogreznili v močvaru.

Ostali smo sami,
izropani, opeharjeni,
izžeti in razrvani.

Narod proletarec,
beraški klatež,
sanjač.

Sedimo pod trh'e vrbe
ob usahljih potokih,
izpulimo si lase,
iztaknimo si oči

in zajokajmo
poslednjo žalostinko
sebi in vsem
nerojenim potomcem.

Stanko Janežič

Črne bukve - črna zgodovina

V Sloveniji je zadnjih 45 let izšlo na stotine knjig, ki obravnavajo dogajanje med zadnjo vojno na Slovenskem skozi oči „zmagovalcev“. Niti ene knjige niso mogli izdati tako imenovani „poraženci“.

To nemogoče razmerje je seveda nevzdržno in že samo ta podatek kaže pravi obraz „zmagovalcev“. Redki so narodi na svetu, ki bi imeli toliko izgnanih ljudi iz svoje dežele — **iz njihove domovine** — kot je to v našem primeru. Komunistična ideologija oziroma oblast pa svojih nasprotnikov, vojnih „poražencev“, ni le izgnala, ampak je ubila vsakega, do katerega je prišla.

Kakšna je torej tista resnica, ki jo je bilo potrebno tako radikalno zatreti? Da še 45 let kasneje ne smemo prebirati literature slovenskih političnih emigrantov, na drugi strani pa se v naših knjižnicah police šibijo od poplave knjig na temo „narodnoosvobodilne vojne“, ki so jih napisali prorežimski zgodovinarji, publicisti, pisatelji in politiki.

Prav prepotrebni ponatis Črnih bukev bo dokazal, da je komunistična Resnica ves ta čas po vojni bila neresnična. Neresnična zato, ker je bila skrbno odbrana, selekcionirana in tendenciozna, ker ni le zamolčevala cele vrste dogodkov, ampak je zamolčevala celo najbolj ključne dogodke iz časa

okupacije.

Poglejmo nekaj teh ključnih dogajanj, ki celotnemu dogajanju na Slovenskem med vojno dajejo povsem drugačen predznak, kot pa nam ga je vsi jevala dosedanja komunistična publicistika.

Komunisti so čas italijanske in nemške okupacije Slovenije, ko je bila ta dežela pahnjena v narodno uničenje, izkoristili za svojo izpeljavo revolucije. Že sama revolucija je skrajno problematična zadeva, kaj šele, če jo nekdo sproži v času velike zunanje nevarnosti. Komunisti so na Slovenskem to brezobzirno naredili.

Že poleti 1941 so ustanovili svojo eksekutivno organizacijo „Varnostnoobveščevalno službo“ (VOS). Ta je takoj v jeseni 1941 začela z likvidacijami ljudmi, ki niso bili na komunistični liniji, ali pa bi to še e utegnili biti. Iz Kardeljevega poročila Josipu Brozu vidimo, da je VOS samo do 1. maja 1942 likvidirala v Ljubljani 65 ljudi. Vsak tak atentat je močno odmeval med Slovenci. V istem času so komunisti preko partizanov, še posebej pa partizanskih vojevod po Dolenjskem in Notranjskem pobili nadaljnjih 200 ljudi. Med njimi je bilo tudi več družin, torej tudi žensk in otrok.

6. aprila 1942 na Brezovici Franca Kolenca, ženo in 4-letno hčerko, 15. aprila na Mirni Alojza Uhernika, ženo in hčerko, 12. juli

ja v Bruni vasi pri Mokronogu Antona Koširja z družino, 22. aprila Jožeta Jakopina, njegovo ženo in štiri otroke v starosti od 9 do 18 let, 13. julija Lončarjevo družino iz Borovnice, 24. julija Grudnovo družino iz Ulake pri Velikih Laščah, 13. junija Mravljetoovo družino iz Brezovice, 26. avgusta Kozinčevo družino iz Zapotoka pri Sodražici.

26. decembra, na božič, so komunisti v Dobu zajeli Mavsarjevo družino iz Praproč pri št. Rupertu. Zvezali so jo v hlevu, jo ves dan mučili, nato pa pometali na ogenj, da je živa zgorela: Zgoreli so: oče Jože, mati Terezija, sin Darko Mavsar, znani športnik in balkanski prvak v metanju kopja, 17-letni Ciril, 16-letna Marija, 14-letni Peter in 9-letni Stanko. Za sedmimi krstami je šel 12-letni Vilko Mavsar — sam. 23. marca 1943 je komunist prišel ustreliti še njega, maja pa je bil ubit še Dolfi Mavsar, tako da so komunisti poklali devet članov te slovenske družine (leta 1945 na Rogu še desetega).

Tudi ti zverinski umori **golorokih** ljudi so močno odmevali.

VOS je takrat vodila komunistka Zdenka Kidrič, duhovni oče partizanskega vojvodstva pa je bil njen mož Boris Kidrič.

Po leti 1942 so bili tako goloroki ljudje Dolenjske in Notranjske naravnost pahnjeni v naročje Italijanom (okupatorju), pri katerih so iskali edino možno zaščito — orožje (pa še to je bilo v začetku obupno zanič).

V Sloveniji že 45 let zamolčujejo mo ključno dejstvo, da so komunisti izkoristili prav čas okupacije ter začeli jeseni 1941 s krvavo revolucijo, ko je bil slovenski narod usodno ogrožen od zunaj.

Skozi trideseta leta sta glavna slovenska dnevnika Jutro in Slovenec zelo obširno poročala, kaj se dogaja v Stalinovi komunistični Sovjetski zvezi. Vsak, ki je bral takrat časopisje, je leta 1941 dobro vedel, kaj prinašajo komunisti v slovenski prostor. Povsem jasno je, da je bil upor proti komunizmu še kako legitimen — na življenje in smrt. Saj, eno so bile časopisne informacije, nekaj povsem drugega pa vosovski in vojvodski teror, ki je prejšnje informacije o Stalinovi (komunistični) strahovladni postavil v točno določeno reakcijo na vse to. Visoka politika v teh krutih časih ljudi Dolenjske in Notranjske ni posebej zanimala. Potrebno se je bilo braniti in boriti. Šo je za preživetje.

Vsako govorjenje o „kolaboraciji“ z okupatorjem je zaradi tega, kar opisujejo Črne bukve, le najbolj nesramen cinizem ljudi, ki so dolga leta sami kolaborirali s Stalinom, eno največjih pošasti svetovne zgodovine.

S Črnimi bukvami gledamo Slovenci na svojo preteklost drugače.

Ljubljana, 27. februarja 1990.

Ivo Zajdela

Gornji članek je uvod v ponatis knjige Črne bukve iz leta 1943, ki je izšel meseca marca 1990 v Sloveniji

Ura se steka tudi pri nas

Da je na poti v demokracijo Jugoslavijo prehitela celó Romunija, je sramota. Saj je bila na eni strani Jugoslavija od leta 1948, ko je Moskvi obrnila hrbet, od vseh realsocialističnih držav še najmanj realsocialistična, na drugi strani pa Romunija zadnja leta istoznačnica za vse najbolj ozko, zastarelo in nazadnjaško. Vsekakor je pa le manj slabo še malo potrpeti s partijskim monopolom, kot da bi se prelivala kri, kot se je to zgodilo v Romuniji.

Ključnega pomena za uvedbo demokracije v Sloveniji bodo aprilске volitve. Zastavljata se dve vprašanji: Ali bo do vsaj kolikor toliko demokratičnih volitev sploh prišlo? Ali bodo te, če bo do njih prišlo, zlomile partijski monopol oblasti?

Danes, po Romuniji, je verjetnost, da si ne bo nihče drznil volitev v Sloveniji preprečevati, znatno večja, kot je bila pred Romunijo. Grozljive sence romunskih dogodkov so padle tudi čez jugoslovansko mejo; predvsem gnev ljudskih množic, ko jim je bilo prisile preveč. Čeprav je bilo še do pred kratkim slišati z jugoslovanskih vojaških vrhov skrb za celovitost Jugoslavije in zato odklon večstrankarstva, je ta skrb sedaj precej oplahnela. Upanje je, da bo do volitev prišlo.

Koliko bodo volitve demokratične, je vprašanje zase. Da je opo-

zicija v primeri s partijo že v predvolilnem boju močno zapostavljena, je očito: nima ne kadsrke mreže po vsej Sloveniji, kot si jo je lahko partija v 45 letih spletla, ne denarja, kot ga ima partija, pa tudi dostopa do javnih občil — TV, radia in časopisov —, ki so dejansko v partijskih rokah, ne. Opozicija poleg tega že nekaj mesecev opozarja na partijske manipulacije pri določanju volilnih pravil.

Koliko glasov bo dobila opozicija, koliko partija, ne ve kajpada nihče. Da bi dobila opozicija večino, je komaj verjetno, čeprav gre partija na volitve s težko hipoteko (2550% inflacije, 15% brezposelnih, 20 milijard dolarjev dolgov na Zahodu, pol ljudi na robu revščine). Najbolj črnogledi preroki napovedujejo opoziciji vsaj 30% glasov. Če se bo to res zgodilo, bo glas opozicije v slovenskem prostoru tako močan, da ga bo partija morala poslušati. Slovenski prostor se bo začel počasi spreminjati v demokratičnega.

Pri drugih volitvah ne bo imela partija nobenih šans več.

(Naša luč, 1990, februar)

Dve skušnjavi

Ob nepredvidenem in nepričakovanem zlomu komunizma v Vzhodni Evropi se med nami pojavljata dve skrajni tendenci v obravnavanju in vrednotenju tega pojava. Prvo bi na kratko predstavili takole:

To, za kar smo se borili skozi pol stoletja, se je končno zgodilo. Komunizem je propadel na celi črti in povsod. Komunizma ni več. Naš „antikomunizem“ je zastarel, je odveč, je le psihološka drža razočaranosti in zagrenjenosti. Obstoj in delovanje slovenske politične emigracije nima več smisla. Naša srečanja, sestanki in seje so le še neke vrste spiritistične seanse s klicanjem duhov preteklosti. Vrnimo se v Slovenijo in pomagajmo rojakom s svojim znanjem in življenjskimi skušnjami, organizacijo in denarjem. Sprejmimo situacijo, kakršna je, pozabimo vse, kar je bilo, ničesar ne zahtevajmo, izrazimo svoj „mea culpa“; komunisti so svojo krivdo že priznali, priznajmo svojo tudi mi.

Druga skušnjava ob vrednotenju dogodkov pa je tale: Vse, kar se godi v Vzhodni Evropi, je le nova, rafinirana in do kraja premišljena boljševiska taktika, katere razvoj posameznih sekvenc nam sicer še ni dano uvideti v celoti, a njen končni cilj je vsekakor zmagga komunizma nad frivolnim in lahkovernim zahodnim svetom. Ena od oblik komunizma je sicer

v krizi, a je le ena od možnih. Iz znakov časa razbirajmo in skušajmo uvideti nove oblike. Zato smo povsem odklonilni do vseh ljubljanih sprememb. Ničesar jim ne verjamemo. Sploh pa, kar so sami skuhali, naj še sami požrô. Mi imamo svoje poslanstvo, doma naj gledajo, da še sami opravijo svoje.

Za obe omenjeni stališči bi lahko rekli, da ne odgovarjata realnosti. Glede prve omenjene skušnjave bi mogli dodati, da je preveč lahkoverna in nepremišljena, predvsem pa nepravilna do poslanstva slovenske politične emigracije in do njenih dosedanjih prizadevanj. Pripisuje ji politično kratkovidnost in nedozorelost, česar ne zasluži. Glede druge tendence pa lahko rečemo, da je skrajno nezaupljiva do prizadevanj demokratičnih pobud Slovencev v domovini. Z naše strani pa izraža nemoč in nepripravljenost služiti še naprej svojemu narodu. Je tudi izraz nezaupanja v božjo previdnost in v Duha, ki veje, kjer hoče.

Zlom komunizma je presenetil po svoji hitrosti in splošnosti ves svet, nikakor pa ni bilo presenečenje za tiste, ki so videli v komunizmu idejno zmoto. Kar zrušil se je, skupaj je padel, eksplodiral navznoter (implozija) in ničesar ni ostalo od njega. Ničesar? Za seboj pušča pogorišča, hujša kot

Po vojni: razdejanja v dušah! Kdor bere publikacije, kot so, na primer, Mladina in tudi Demokracija, se zgrozi nad mnenji podpisanih in v javnosti znanih žensk glede splava, prostitucije in zakonskega življenja. Skrajni cinizem in egoizem sta združena s smešenjem krščanskih in naravnih vrednot.

Po drugi strani bije v oči še vedno staro nepoznanje o tem, kar se je godilo v Sloveniji med revolucijo in po njej. Kljub tako poudarjeni svobodi tiska preseneča nepravilno vrednotenje odločitev in zadržanja tistega dela naroda, ki se je uprl boljševiski revoluciji. Zelo splošna je v domačem tisku „teorija o dveh hudičih“, namreč o revoluciji kot spopadu dveh hudičev. Oboji naj bi bili enako slabi, izid revolucije pa v vsakem primeru negativen za slovenski

narod. Poleg tega se tiste, ki so revolucijo povzročili, kaj rado opravičuje z domnevnim predvojnim nevzdržnim in krvičnim družbenim stanjem, žrtve revolucije pa skušajo deliti na krive in nekrive. Taka mnenja izražajo tudi mnogi kristjani, celo kleriki. Če jim kdo skuša pojasniti in dokazati nepravilnost takih trditev, se izgovarjajo med štirimi očmi, da niso bili poučeni, oziroma da so bili žrtve dezinformacije. Istočasno še naprej trdijo svoje in niso pripravljeni poučiti se o objektivnih zgodovinskih dejstvih. To predstavlja vsekakor svojevrsten psihološki fenomen.

Kar se slovenske politične emigracije (SPE) tiče, je stvar preprosta. Ko bo v domovini zagotovljena politična svoboda, bo naloga SPE dopolnjena. Vse dotlej pa je njena naloga, da še naprej svari in opozarja na prefinjene taktike in zvijače pripadnikov novega razreda in nomenklature, kateri bi radi še vnaprej ohranili v svojih rokah vzvode oblasti, privilegije in gnotne dobrine, ki so se jih pri lastili v času svojega vladanja.

Prihodnje volitve bodo, upajmo, pričetek novega političnega obdobja v našem narodu. Po njih se lahko zgodi, da postane SPE nepotrebna, lahko pa tudi, da se ji pridružijo novi demokratični begunci iz domovine. Vsekakor si vsi želimo, da bi v Sloveniji zavladala svoboda, kar bo omogočalo sodelovanje vseh demokratičnih sil v narodu.

Jure Vombergar

Izjava Slovenske pokrajinske škofovske konference o spravi

Slovenska pokrajinska škofovska konferenca je na svoji redni seji v Ljubljani 13. marca 1990 soglasno sprejela naslednjo izjavo:

1. Slovenska pokrajinska škofovska konferenca pozdravlja izjavo Predsedstva republike Slovenije z dne 5. marca 1990 o narodni in državljanski umiritvi. V njej vidi pomemben korak in dragocen prispevek k razreševanju življenjskega vprašanja in prihodnosti slovenskega naroda. V naši izjavi nočemo zavzemati stališča do posameznih trditev v izjavi Predsedstva. K temu naj prispeva javna razprava.

2. Umiritev je po mnenju Slovenske pokrajinske škofovske konference cilj, za katerega se Cerkev zavzema po svojih najboljših močeh in hoče iskreno sodelovati z vsemi, ki jim je to pri srcu. Vendar po miritve ni mogoče ukazati ali izsiliti. Pot k njej je edinole sprava, brez katere ne more biti trajne in resnične pomiritve. Zato je sprava prva in najnujnejša naloga.

3. Pri spravi je treba najprej upoštevati spravo z mrtvimi in nato spravo z živimi. Druge ni brez prve. Sprava z mrtvimi pomeni spoštljivo priznanje dostojnega spomina vseh mrtvih, ne glede na to, kako in zaradi katerega prepričanja so izgubili življenje in, kolikor je mogoče, tudi ureditev grobov ter skrb zanje. Pozdravljamo zagotovilo v izjavi Predsedstva, da se bo za vse to zavzelo, in pričakujemo, da se bo to čimprej zgodilo na vseh krajih brez izjeme. Zunanje znamenje take sprave z mrtvimi naj bo za verne vsaj simboličen krščanski pogreb in maša zadušnica, za vse pa, kjer ko'i so našli svoj grob, javna spominska slovesnost. Ta spominska slovesnost na različnih krajih mora biti javno kulturno dejanje vsega slovenskega naroda, saj spada tako spoštovanje mrtvih med najbolj temeljne prvine človečnosti in zavesti o dostojanstvu človeka kot osebe in družbenega bitja.

4. Sprava md živimi je izredno zahtevna in težka naloga. Potrebne so osebna plemenitost, velikodušnost, spoštovanje do sočloveka, pripravljenost za priznanje svoje krivde in za odpuščanje brez želje po maščevanju in povračilu. Ta sprava mora zajeti vse Slovence doma in po svetu in vse druge, ki živijo med nami. Cerkev hoče v vsej iskrenosti in po svojih najboljših močeh prispevati svoj delež. Pomemben javni korak k temu je storil že pokojni ljubljanski nadškof in metropo it dr. Jožef Pogačnik, ki je na veliki četrtek, 7. aprila 1977, javno priznal tudi krivdo Cerkve in v imenu Cerkve prosil za odpuščanje vse, ki

so jim kristjani prizadeli kaj hudega, in v imenu Cerkve odpustil vsem, ki so kristjanom in Cerkvi prizadeli kakršno koli zlo (prim. Družina 39/1977). Slovenska pokrajinska škofovska konferenca ob tej priložnosti izraža svoje temeljno soglasje z izjavo nadškofa Pogačnika.

5. Za spravo med živimi, to edino pot do narodne umiritve, pa je po našem mnenju treba izpolniti naslednje naloge ali si vsaj skupno in počteno prizadevati za njihovo uresničitev:

a) Ugotoviti polno in celostno zgodovinsko resnico o vseh dogodkih od začetka zadnje vojne do danes. Edino resnica nas more osvoboditi, biti podlaga za spravo in omogočiti pot k pomiritvi. Zato je treba najprej objektivno ugotoviti in objaviti vsa dejstva, kolikor je to le mogoče, na podlagi dokumentov in pričevanj. Nerazčiščene preteklosti ni mogoče kratko malo pozabiti ali izbrisati, posebno zato ne, ker je bilo doslej razširjenih toliko neresnic ali sploh ni bilo mogoče ugotoviti in povedati resnice.

b) Presojati in ralgati dejstva in dogodke v okviru tedanjega časa in tedanjih razmer ob čim jasnejšem ugotavljanju vzročnih povezav in različnih vplivov na osebe in njihove odločitve ter na usodne dogodke vojnih in povojnih let. Jasno je, da je to delo zelo zahtevno in dolgotrajno. Zato pa nihče nima pravice, da bi na podlagi dosedanjih uradnih ocen samo s svojega stališča izrekal sodbe in obsodbe o ljudeh drugečnega prepričanja in o njihovem ravnanju. Cerkev se ne boji resnice, tudi takrat ne, kadar jo resnica obremenjuje. Odkrito pri-

znava svoj delež krivde, a hkrati pričakuje, da bodo tudi vsi drugi pošteno in odkrito priznali svojo krivdo. Priznanje krivde pa ne more obstajati le pri besedah, temveč se mora pokazati tudi v poravnavi krivic in škode, vrnitvi časti in dobrega imena ter krivično odvzete lastnine, kolikor je to sploh mogoče. Ta zahteva je v izjavi tudi izrečno omenjena.

c) Trezno in objektivno presoditi dobre in slabe posledice odločitev in dogodkov med vojno in po vojni z današnjega stališča. Vse, kar se je dogajalo med vojno in v povojnih letih, je obrodilo dobre ali slabe sadove. Mlajši rod, ki sam ni bil udeležen pri usodnih dogodkih, ima pravico vedeti, iz katerih korenin so zrastle in dozoreli današnji sadovi, in poznati celoten zgodovinski razvoj.

č) Biti izredno previden v sodbi ali celo obsodbi oseb v njihovi subjektivni moralni odgovornosti, krivdi ali nedolžnosti. O tem bo sodila zgodovina. Po našem krščanskem prepričanju pa je Bog edini pravičen in hkrati usmiljen sodnik.

6. Sprava med živimi je brezpogojna človeška nujnost, brez nje ni prihodnosti. Za slovenski narod je sprava tudi življenjska potreba, če sploh hočemo preživeti. Premalo nas je in v prehudih razmerah živimo, da bi se smeli odrekati mirnemu sožitju vseh ob spoštovanju različnosti v osebnem prepričanju in javnem življenju.

7. Sprava je temeljna etična dolžnost, ki obvezuje vse ljudi, kristjane pa na podlagi evangelija še na poseben način. Zato moramo biti kristjani vedno prvi pripravljeni za spravo in odpuščanje. Odpovedati se moramo vsaki želji po obračunavanju ali maščevanju in po Kristusovem zgledu in naročilu tudi hudo vračati z dobrim.

8. Slovenska pokrajinska škofovska konferenca daje to izjavo o spravi sredi postnega časa, ki nas na poseben način vabi in kliče k spravi in miru z Bogom in ljudmi, k spravi med Slovenci doma in po svetu in z vsemi ljudmi na naši slovenski zemlji. Slovenija naj ostaja domovina tudi vseh rojakov po svetu in naj ima zanje vedno odprta vrata. Zato je naša izjava tudi poziv vsem vernim in vsem ljudem dobre volje, da iskreno, pošteno in v medsebojnem zaupanju, s preseganjem in premagovanjem preteklosti in s pogledom v prihodnost delajo za spravo. Naše zadnje upanje pa je Odrešenik vseh ljudi, Jezus Kristus. V njem je Bog spravil svet s seboj, nam pa naložil službo sprave (2 Kor 5, 18).

Slovenska pokrajinska škofovska konferenca

Alojzij Šuštar
nadškof in metropolit
predsednik

Ko rojak prost bo vsak...

(Ob dokumentu o narodni pomiritvi)

Predsedstvo Republike Slovenije je mesec pred volitvami predložilo javnosti izjavo, v kateri izraža željo, naj nastane „v političnem in javnem življenju Slovenije“ tako vzdušje, „ko preteklost ne bo več bremenila medčloveških odnosov“. To željo gojimo tudi Slovenci, ki prenašamo že 45 let breme političnega zdomstva.

Prepričani pa smo, da more nastati tako vzdušje le v pravni državi, kjer je zagotovljena človekova osebna in politična svoboda, ob spoštovanju zgodovinske resnice, in kjer vsebuje obljuba družbene pravičnosti vsaj poskus poravnave prizadetih krivic tako živim kakor mrtvim rojakom.

Težko pa je razumljivo, da predsedstvo RS sprašuje zdomce, „koliko so oni pripravljeni pripomoči k danes nujni državljanski umiritvi“. V političnem eksilu ne gojimo sovraštva ne maščevalnosti, temveč zahtevamo skozi vsa desetletja za svoj narod svobodo in pravico. Morda naše mišljenje ni poznano široki slovenski javnosti, katera ni imela dostopa do slovenske besede, pisane v zdomstvu, ter je bila desetletja pod vplivom režimske propagande. Nosilci oblasti pa bi to lahko vedeli in gotovo tudi vedo. Sicer pa mir v narodu danes ni nič bolj potreben kakor je bil pred skoraj pol stoletja.

Tudi primerjanje Slovenije z drugimi deželami Evrope med vojno, kot to poskuša omenjeni dokument, ne odgovarja resničnosti. Nobeno organizirano gibanje proti okupatorjem zahodne Evrope si ni lastilo „monopola“ nad bojem za svobodo, kaj šele, da bi tak nesmisel uveljavljalo s pobojem idejnih nasprotnikov. Skratka, komunistične stranke drugod po Evropi niso uporabiše tuje okupacije kot priložnost za pričetek revolucije, kot je bilo to na Slovenskem.

Če je med nami potreba govoriti o narodni pomiritvi, to ni, kot pravi predsedstvo Republike Slovenije, zaradi „različnega razmerja ljudi do okupatorja“, v katerem je večina rojakov v obeh taborih gledala narodnega sovražnika, temveč zaradi različnega razmerja ljudi do komunističnega sistema v času, ko se je ta uveljavljal na Slovenskem s pomočjo krvavega nasilja. Velik del slovenskega naroda se je tedaj z vsemi sredstvi uprl komunistični revoluciji. Pri tem ga je vodil čut samoobrambe, pa tudi zavest ogroženosti narodnega občestva tako s strani nacistov kakor domačih komunistov. Ne le množično izseljevanje, tudi streljanje talcev, požiganje vasi in odvajanje ljudi v internacijo je bilo treba kolikor mogoče preprečevati in ne večati nesreče z izživanjem. Medtem pa je število zavednih slovenskih rojakov, ki so jih

komunistični teroristi morili, raslo v tisoče, še predno se je pojavil med ljudstvom prvi oboroženi odpor v obliki vaških straž.

Zato je nesprejemljivo prikazovati državljansko vojno v Sloveniji kot spopad med borci za narodno osvoboditev in borci za interese okupatorja. To enostavno ni res. Šlo je za revolucijo, katere pa izjava predsedstva Republike Slovenije niti ne omenja, čeprav je končno to edini razlog za razpravljanje o pomiritvi.

Omenjena izjava sedanje vlade bi težko služila za izhodišče k zelenemu pomirjenju. V njej ni potrebne objektivnosti in podobnega obžalovanja krivic, kot je to storila, na primer, poljska KP, ki je pred razpustom brez pridržkov priznala svojo zgodovinsko zмотo.

Na drugem mestu istega dokumenta beremo, da sedanja oblast vsaj zdaj, po 45 letih, „ouveljavlja idejno in politično pluralizacijo družbe“ in da uvaja „demokratski politični sistem in pravno državo“. Če se bo to uresničilo, bo dosežen namen vsega narodno-političnega dela v emigraciji, ki je izražen v zahtevi, naj se v domovini konča totalitarni sistem, s katerim je resničnim demokratom pomiritev nemogoča.

Predsedstvo Republike Slovenije se dotakne tudi vprašanja množičnih grobišč, za katera naj bi pietetno poskrbeli državni organi. Ker gre za žrtve istega režima, bodo to vprašanje reševali v bodoči pravni državi predstavniki slovenske sodne oblasti. Pri tem ne mislimo le na pokop žrtev, temveč tudi na vrnitev njih dobrega imena ter na ugotovitev krivde. K temu nas ne nagiba maščevalnost, ampak čut pravičnosti. Potreba pa je razčistiti vprašanja odgovornosti tudi zato, da ne bodo nosili očitkov za genocid in ostala nasilstva tisti rojaki, ki so med vojno sodelovali s komunistično stranko prisiljeni ali v dobri veri, da gre v resnici za narodnoosvobodilno vojno.

Res je, da nam ne bo mogoče shajati „brez kritičnega spomina“. Narod, ki si ne priključuje v zavest in ne razčisti latnih napak in krivd, ne more najti duševnega miru. Brez spomina ni mogoče slaviti junštva ne obžalovati napak, predvsem pa bi bila brez spomina onemogočena tako kesanje kakor odpuščanje. V tem, in ne v pozabi, pa je bistvo vsakega pomirjenja in sprave.

Prepričani smo, da je med večino slovenskega naroda, doma in po svetu, sprava že prisotna. Ko pa bo sedanji nelegitimni režim, po svobodnih in poštenih volitvah, predal oblast resničnim predstavnikom slovenskega ljudstva, tedaj bo postala sprava lahko tudi javna. Takrat bodo dani pogoji, da bo v Sloveniji po dolgih desetletjih oblast pomenila tudi — čast.

Iz političnega eksila, v marcu 1990.

SLOVENSKI NARODNI ODBOR,
predstavništvo predvojnih demokratičnih političnih strank v domovini

Rudolf Smersu l. r.
predsednik

Dr. Peter Urbanc, l. r.
tajnik

Izjava slovenskih škofov o volitvah

V vzhodnoevropskih državah, kjer je prišlo do naglih političnih sprememb, so imeli škofje za svojo dolžnost, da spregovorijo jasne besede o dogajanju in zlasti še o volitvah. Tudi Slovenska pokrajinska škofovska konferenca se zave da svoje zgodovinske naloge in svoje dolžnosti. Zato je že za Novo leto 1990 opozorila na družbeno odgovornost kristjanov in 13. marca 1990 dala izjavo o stvari. Njena komisija Pravičnost in mir pa je ob različnih priložnostih poudarila nekatera etična načela in temeljne človekove pravice, ki jih je treba upoštevati tudi v naši družbi.

V dopolnilo obeh listin se Slovenska pokrajinska škofovska konferenca obrača na kristjane kot enakopravne državljane v Republiki Sloveniji, ker se ji zdi potrebno, da še enkrat opozori na nekaj pomembnih načel, ki naj nam pomagajo, da bomo vedeli, za kaj pri teh volitvah gre. Šele takrat se bomo lahko odgovorno odločili.

1. Volitve, ki so pred nami, so najpomembnejši politični trenutek naše povojne zgodovine. Velika večina državljanov Slovenije je vsa povojna leta čutila, da se za dotedanje oblast ni izrekla na pravih volitvah. Sedaj bo drugače. Odslej

bomo imeli vlado in oblast, kot si jo bomo sami izbrali. Prihodnost naše domovine je torej v veliki meri položena v naše roke. Iz tega sledi, da so te volitve naša državljanska in moralna dolžnost. Z njimi v veliki meri od očamo o svoji prihodnosti. Sedanje volitve so preizkus našega poguma in naše državljanske in narodne zaveštosti. Zadnji koncil je opozoril na dolžnost iti na demokratične volitve. „Vsi državljani naj se zavedajo pravice, ki je hkrati dolžnost, da uporabijo pri volitvah svojo svobodo v prid skupne blaginje“ (CS 75, 1).

2. Na volišča bomo v aprilu 1990 šli trikrat. Najprej bomo volili predsednika in člane predsedstva Slovenije in novo slovensko skupščino, nato pa občinske oblasti. Vsake od teh volitev so pomembne, vendar so najpomembnejše tiste, ko bomo volili nove poslance republiške skupščine. Skupščina je najvišji organ oblasti: skupščina lahko spreminja ustavo, skupščina izdaja republiške zakone, skupščina postavlja in odstavlja vlado. Zato je izbira poslancev ali delegatov za republiško skupščino naša najpomembnejša in najbolj odgovorna naloga.

3. Ko bomo izbirali predsedstvo

in delegate republiške in občinskih skupščin, je potrebno, da upoštevamo vsaj naslednje tri stvari.

a. Upoštevali bomo programe različnih strank. Kristjani imamo pravico in smo dolžni biti pozorni na to, koliko so programi strank združljivi z našim krščanskim pogledom na življenje, od človeka in družine pa do naroda in države. Kljub temu si bomo s programi težko pomagali, saj so si v precejšnji meri med seboj podobni. Tudi najlepši program bo ostal mrtva črka na papirju, če na pravih mestih ne bo pravih ljudi.

b. Zato je še bolj pomembno presoditi, kakšni so ljudje, ki kandidirajo za prihodnje slovensko vodstvo. Pri presoji bomo pozorni predvsem na njihove osebne kvalitete in na njihovo odgovornost za politiko, ki nas je pripeljala v sedajšnjo krizno stanje. Prav je, da zaupamo oblast tistim, ki jim ne gre za osebno uveljavitev in kariero, temveč za pravičnost, svobodo in vsestransko blaginjo. Poleg tega se bomo tudi vprašali, ali so kandidati strokovno usposobljeni. Ali se spoznajo na to, kar mora vedeti tisti, ki hoče voditi narod in državo? Presodili bomo torej moralno in strokovno kvaliteto naših prihodnjih politikov in bomo dali svoj glas tistim, ki zaslužijo naše zaupanje.

c. Končno se pri presoji kandidatov za najodgovornejše službe ne bomo ustavili samo pri posameznikih, temveč se bomo vprašali, kakšna je stranka, ki ji pri-

padajo. „Povej mi, s kom hodiš, pa ti povem, kdo si,“ pravi pregovor. To je pomembno upoštevati zato, ker se posamezen poslanec ali delegat velikokrat ne bo ravnal samo tako, kot bo mislil sam, ampak bodo nanj vplivali tudi drugi člani njegove stranke. S tem nečemo reči, da delegati ne bodo ravnali po svoji vesti in presoji, nečemo jim vnaprej odrekati osebne odgovornosti in značajnosti. Nesporno pa je, da na ravnanje posameznikov bolj ali manj vpliva pripadnost skupini in solidarnost z njo. Zato je prav, to upoštevati in se zavedati, da s tem, ko damo glas za določenega kandidata, damo hkrati glas tudi skupini ali stranki, ki ji pripada.

4. S temi volitvami se ne odločamo samo o naši prihodnosti, temveč izražamo svoj odnos tudi do preteklosti. Če bomo volili dosedanjjo oblast, bodo to mnogi razlagali, kakor da se strinjamo z ureditvijo, kakršno smo imeli do sedaj. Če pa s preteklostjo ne moremo biti zadovoljni, če hočemo temeljite spremembe in drugačno razvojno pot naše domovine, bomo volili stranke in ljudi, ki so se za te spremembe že do sedaj najbolj prizadevali.

Slovenski škofje želimo s tem opozoriti na pomembna načela in posledice volitev, ki so pred nami, in prispevati k temu, da se bodo volilci čim jasneje zavedali pomena svojega odločanja.

V Ljubljani, 26. marca 1990.

Božji mlini meljejo počasi, pa gotovo

II.

„Dogmatizem, ki duhu ne priznava svobode, je najstrašnejši, najbolj ekstremističen, najbolj fanatičen. Krščanstvo ne veruje, da bi božje kraljestvo bilo mogoče doseči brez sodelovanja človekove svobode, brez pristanka vsakega posameznika, brez poprejšnje notranje duhovne preroditve poedinca. Marksizem pa, nasprotno, veruje in uči, da je popoln družbeni red, 'božje kraljestvo na zemlji', mogoče doseči ne le brez Boga, ampak celo brez človekove osebne svobode, t. j. brez človekovega osebne pristanka, zgolj s prilagoditvijo marksistične dogme na vsakdanje življenje“ (N. Berdjaev).

Kdor skuša razumeti partizansko divjanje po slovenski zemlji med zadnjo svetovno vojno in predvsem po njej, mora najprej vedeti, kdo je bil Karl Marx in kakšen je bil njegov „odrešilni“ nauk.

Karl Marx je bil po rodu Jud, po veri pa protestant (oče je prestopil v Lutrovo vero). Kot tak je bil vzgojen v krščanstvu, vendar v svoji podzavesti ni nikdar mogel zatajiti svojega judovskega izvora. Poznal je nauk o izvirnem grehu in o obljubljenem Odrešeniku, zapadel pa je isti zmoti, kot so jo pred 2000 leti zagrešili njegovi izraelski pradedje, ki so v Odre-

šeniku pričakovali zmagovitega kralja, ki bo z vojsko izgnal Rimljane iz njihove domovine. Niso razumeli Jezusovih besed Pilatu: „Moje kraljestvo ni od tega sveta“ (Jn 18-36). Marx nikdar ni bil prepričan kristjan; že v mladosti je zgubil vero v Boga in postal brezbožnik, materialist. Živel je sredi 19. stoletja (1818-1883), v časih, ko se je pričela intenzivna industrializacija in je nastal številni delavski sloj, ki zaradi pomanjkanja delavskih (sindikalnih) organizacij ni bil zaščiten proti krivicam, ki so mu jih prizadevali industrialci-kapitalisti, t. j. lastniki proizvodnih sredstev. Obiskoval je industrijske obrate in od blizu opazoval krivice, ki so se delavskemu sloju godile ravno zaradi brezčutnosti delodajalcev in odsotnosti zakonodaje, ki bi urejevala delavska razmerja. Marx je delavskemu sloju dal ime **proletariat** in hotel ta proletariat osvoboditi izžemanja po kapitalistih. Razdelil je družbo v dva sovražna si razreda: kapitaliste, ki izžemajo svoje delavce, in proletariat, ki je predmet tega izžemanja.

Temu svetovnemu proletariatu je Marx namenil vlogo zemeljskega odrešenika, začetnika nove človeške družbe, kjer bo človeštvo dokončno popolna družba, ki bo izpolnila vse, do sedaj neizpolnjene potrebe in želje človeštva, t. j. svetovnega proletariata, organizi-

ranega v brezrazredni družbi bodočnosti.

Ker je bil ateist in materialist, čeprav do dna duše zakoreninjen v veri svojih davnih prednikov, se v svojem mesijanizmu ni mogel sprijazniti s krščanskim naukom o odrešenju in zato tudi ne z osebo krščanskega Odrešenika, ki je prišel z rojstvom Kristusa. Veroval je v prihod nebeškega kraljestva, čeprav bi se to kraljestvo moralo uresničiti brez Boga. Svetopisemski Odrešenik je obljubljal prihod „nebeškega kraljestva“ na zemljo, zato je to kraljestvo božanske narave. Marx ni verjel v nadnaravnega Boga, zato je ustvaril popolnoma zemeljsko, materialno božanstvo in ga opremil z božanskimi lastnostmi. To pozemeljsko, materialno božanstvo je našel v svetovnem proletariatu, svetopisemski izvirni greh pa v kapitalističnem izžemanju tega proletariata. Svetovni proletarijat je postal Marxov odrešenik, pa le zemeljski, saj je kot ateist zanikal onstranstvo, torej vse, kar je duhovnega. Edini način odrešenja tega zemeljskega božanstva od kapitalističnega izžemanja je bil po Marxovem prepričanju neizprosni boj med tema dvema razredoma: med izžemajočim kapitalizmom in zapostavljenim, izžemanim proletariatom. Ta razredni boj bo končan nekje v daljni bodočnosti, ko bo kapitalistični družbeni red uničen in bo nastopila brezrazredna družba večnega miru, sreče in popolnega blagostanja.

Razumljivo je iz tega, da je največji sovražnik marksizma bila vera v onstranstvo, ki jo je učil svetopisemski Odrešenik Kristus. Po Marxovem judovskem prepričanju ta po vseh judovskih prerokih napovedani Kristus ni mogel biti niti Bog in tudi ne Odrešenik, saj je pred očmi množice umrl na križu kot zločinec, torej za Jude najsrhotnejše smrti. Sicer so pozneje razglasili bajko o njegovem vstajenju, kar pa je za Marxa kot ateista in materialista bila gola in ne-

Ivan Bukovec: Križev pot v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi v Lanusu.

sramna izmišljotina, saj vendar še nihče ni nikogar videl vstati iz groba: smrt je namreč enkratna in dokonča. Od trenutka smrti ni več bodočnosti, ker tudi ni več človeka in njegove osebnosti. Pred smrtjo so tega Kristusa zapustili tudi njegovi dotakratni učenci.

Kristus pa ni mogel biti odrešenik še iz drugih razlogov. Vedno je učil ljubezen do bližnjega, usmiljenje, miroljubnost, pokorščino, predanost v božjo voljo, vse, kar je Marx preziral. V svoji doktorski disertaciji je zapisal: „Sovražim vse bogove zato, ker omejujejo svobodo človeškega duha...“ Marx si je svoj odrešilni proletarijat predstavljal v zvezi z bojem,

ki ga čaka s kapitalizmom: Če bo hotel zmagati v tem zadnjem, odločilnem boju, bo moral biti božanski, povišan nad vse, tj. močnejši, bogat, brezobziren, neusmiljen, ne bo smel izbirati sredstev za boj s kapitalizmom in njegovi branitelji. Cilj Marxovega proletariata sta moč in oblast za vsako ceno. Organizirani proletarijat bo kot zemeljski, materialni, vsem viden, utelešeni bog, ne pa neka verska fantazija nekje nad oblaki, nikomur vidna, neotipljiva, zato neobstoječa.

V Sloveniji se je ta vera v zemeljskega, materialnega boga spoprijela z že več kot tisoč let v dušah Slovencev globoko zasidrano vero v transcendentnega Boga Odrešesika. KPS je v letih okupacije tega Boga morala odstaviti oz. poriniti v ozadje in na mesto Njega postaviti svojega, zemeljskega odrešenika. Izmisliła si je „narodno osvoboditev“, ki je v ušesih slehernega Slovenca bila blagovščina, veliko upanje vzbujajoča beseda. KPS pa si je v tej objubljeni „osvoboditvi“ predstavljala edino možno pot do absolutne oblasti nad slovenskim narodom, t. j. diktaturo proletariata. Morala pa je ta resnični in edini cilj zakriti za vabljeni, narodno svobodo obetajoči obraz OF, ki bi nas rešil onega strašnega po trojni okupaciji povzročenega gorja, ki je Slovence po razpadu zadelo ravno zaradi izdaje KPS in njene OF.

KPS je revolucijo pripravljala

že v letih pred drugo svetovno vojno. Vedela pa je, da se slovenski narod ne bi z lahkoto spustil v tako pustolovščino, če bi KPS revolucijo pričela res kot boj za spremembo družbenega reda. V Sloveniji ni bilo velikih množic industrijskega proletariata, v obstoječih industrijskih obratih ni bilo vidnega, izstopajočega izžemanja in zapostavljanja delavstva; v socialni zakonodaji je Slovenija v marsičem bila daleč pred drugimi deli skupne države; res je tudi v maloštevilnih industrijskih obratih v Sloveniji prihajalo do sporov med lastništvom in delavstvom, toda razmere so bile kolikor toliko znosne, kar dokazuje tudi dejstvo, da je sam poznejši „maršal“ in dosmrtni predsednik druge Jugoslavije Josip Broz-Tito dolga leta bil kovinski delavec v Kamniku. Torej resničnih razlogov za socialno oz. družbeno revolucijo v Sloveniji ni bilo. Zato pa je te oz. take pogoje bilo treba ustvariti umetno, izrabiti kakršnokoli priliko za možnost uresničenja diktature proletariata nad Slovenci. Tako priložnost je KPS našla v razpadu Jugoslavije in s trojno zasedbo, z razkosanjem slovenskega ozemlja, s prisilnim razsejjevanjem celih slovenskih vasi v razna taborišča v Nemčiji, z izganjanjem slovenske duhovščine in drugih izobražencev na Hrvaško in zlasti v Srbijo, s prisilnim in brezobzirnim ponemčevanjem zasedenih slovenskih pokrajin, s streljanjem talcev pod kakršnokoli pretvezo

itn. Tu se je KPS nudila zelo primerna priložnost iz zasede, t. j. z obljubo osvoboditve izpod okupatorja. pričeti „narodno osvobodilno“ vojno in v njenem okrilju nemoteno pripravljati pogoje za prevzem oblasti po končanih sovražnostih na svetovnih frontah.

Marx je po svoji hegeljanski dialektiki, ki pa jo je vsled svojega materializma enostavno prenesel na snov, na materijo, trdil, da se luč rodi iz teme; torej je polmrak treba spremeniti v najneprodirnejšo noč, da bo iz nje izšel čim svetlejši dan. Največje zlo se bo spremenilo v največje dobro. Zlo kapitalizma je treba prignati do nevzdržnosti, delavski položaj se mora spremeniti v obup, da se bo iz njega rodil propad kapitalizma. V zasedeni Sloveniji je trpljenje ljudstva treba nagnati do nevzdržljivosti, okupatorjevo divjanje je treba pritirati do blaznosti.

Če takega divjanja ni, ga je treba izzvati, zlasti po vaseh, kjer se ljudje upirajo OF in njenemu partizanstvu. Take vasi je treba ponoči napasti in izropati, treba je tu pa tam ubiti ali raniti kakega okupatorskega vojaka v bližini takih vasi, da potem zjutraj ali čez dan vderejo vanjo okupatorski vojaki, jo izropajo, hiše in druga poslopja požgo, moške postrelijo kot talce, ženske in otroke pa odvlečejo v koncentracijska taborišča, ki so pomenila tudi gotovo, le počasnejšo in mučnejšo smrt: shiranje od lakote in bolezni.

Po taki marksistični dialektiki

so se množile partizanske vrste, ker ljudje niso imeli izbire. Mnogi taki „prostovoljci“, pa tudi prisilni mobiliziranci so že po nekaj dneh svoje „službe“ v vrstah „narodnoosvobodilne“ vojske brez sledu izginili v slovenskih gozdovih, ponavadi s strehom v tilnik, ker so bili že poprej osumljeni protikomunizma ali pripadnosti v predvojnne katoliške organizacije ali pa so se pri „razgovorih“ na obveznih sestankih izkazali za nezanesljive, t. j. nekomuniste. Za smrtno obsodbo je bila dovolj že simpatija do zapadnih zaveznikov. Vsak tak nezanesljivec je moral v „prekormando“, kjer ga je na poti zadela krogla v tilnik.

Im množične in načrtne morije desetisočernih že po zaključku sovražnosti na evropskih bojiščih? Ne le razoroženih vojakov — domobrancev, ampak tudi žena, starčkov in dojenčkov, ker bi tudi ti z leti mogli postati potencialni nasprotniki Marxovega nauka. Ta-

ko je KPS v imenu na Marxov materializem prirejene Heglove dialektike po letih z načrtnimi lažmi zidealizirane, neobstoječe „osvobodilne“ borbe, ki se ji v slovenskem jeziku reče enostavno „komunistična“ revolucija, pripravljala slovenskemu narodu „bodočnost“, ki jo še danes prenaša.

„Božji mlini meljejo počasi, pa gotovo.“ Človek stremi po svobodi že od rojstva, ker ga je Stvarnik poklical na svet kot svobodno bitje, ker mu je dal duha in s tem možnost svobodnega razmišljanja in odločanja po svojih dognanjih. Pred to svobodo duha je morala končno koniti tudi KPS, ki je hotela tega duha zaslužniti, vkliniti v oklep dialektičnega materializma. Ni ga mogla. Prej ali slej resnica vedno zmaga. Bog daj, da bi letošnja pomlad Slovincem v domovini končno vsaj odprla možnost poti v lepšo bodočnost!

Tine Duh

Slovenci v številkah

Decembra 1989 sta Delo in Nedeljski dnevnik pisala o zaskrbljenosti za slovenski narod. Delo je nasloвило svoj članek: „Število splavov raste, rojstev pa je vse manj; za Slovence evtanazija ne bo potrebna“, Nedeljski dnevnik pa je objavil članek z naslovom: „Bodo Slovenci izumrli?“

Podatki iz letopisov Zavoda za zdravstveno varstvo SRS pričajo: leta 1975 je bilo 12.350 splavov, 29.786

živo rojenih in prebivalcev Slovenije 1.800.022, leta 1984 pa 22.837 splavov, 26.274 rojenih in 1.942.802 prebivalcev. V desetletju od 1975 do 1984 je bilo opravljenih v Sloveniji 202.150 splavov, živorojenih pa 292.477; razlika med splavi in živorojenimi je bila 87.327. Povprečna starost Slovinccev je 49, normalna bi morala biti od 30 do 40 let. Začasno rešujejo Slovinci doseljenci iz drugih jugoslovanskih republik, posebno iz Bosne.

Cerkev v deželah, kjer komunizem razpada

Janez Pavel II. o spremembah

Papež je na sprejemu diplomatskega zbora 118 držav, ki imajo diplomatske zveze z Vatikanom, 13. januarja dejal med drugim: „Apostolski sedež je z zadovoljstvom sprejel velike spremembe, ki jih je v zadnjem času doživela Evropa. Nezaustavljiv veter svobode je porušil zidove in odprl vrata. Vsi tisti, ki so desetletja omejevali obzorja, se morajo zavedati, da narodov in ljudstev ni mogoče zadržati v okovih za večno. Pred našimi očmi se Evropa duhovno prenavlja.

Varšava, Moskva, Budimpešta, Berlin, Praga, Sofija, Bukarešta, če navajam samo prestolnice, so postaje na dolgem romanju svobodi naproti. Vsem ljudem, ki so za ceno neizmerljivih žrtev začeli to romanje, vse naše priznanje. Premagali so strah v sebi in okrog sebe.“

Romunija

Romunijo je po padcu komunističnega diktatorja Ceaucesca obiskal od 30. decembra 1989 do 7. januarja 1990 apostolski nuncij za posebne zadeve Francesco Colasuono in se z novimi oblastniki pogovarjal o položaju Cerkve in verujočih v novih razmerah.

Colasuono se je srečal z mnogimi verniki, duhovniki in škofi. 3. januarja se je v Alba Julii srečal z vsemi

katoliškimi škofi in škofi grškokatoliške Cerkve v Romuniji. To je bil prvi plenarni sestanek romunskih katoliških škofov od leta 1950. Glavni namen obiska je bila izpolnitev naročila Janeza Pavla II., naj tem tako hudo preskušanim vernikom da polno papeževo solidarnost.

Poglavar romunske pravoslavne Cerkve patriarh Teoktist I. je pri polnočnici na sveti večer v bukareštanski stolnici priznal, da je bila romunska pravoslavna Cerkev za časa tiranije Ceaucesca premalo pogumna.

Od 23 milijonov Romunov jih je 23 odstotkov pravoslavnih vernikov, 6 odstotkov protestantov in 5 odstotkov katoličanov.

Kriza v romunski pravoslavni Cerkvi

Kriza se stopnjuje. Za patriarhom Teoktistom je odstopil še metropolit Albe Julie Emilijan Birdas, kateremu očitajo, da je sodeloval z režimom Ceaucesca. Med delom duhovščine in med verniki romunske pravoslavne Cerkve se širijo glasovi, da bi bilo treba zahtevati odstop celotnega 13-članskega sinoda romunske pravoslavne Cerkve, češ da so bili njegovi člani preveč popustljivi do komunističnih oblastnikov.

Českoslovaška

Papež Janez Pavel II. je 15. februarja imenoval 5 novih škofov na

Češkoslovaškem, tako da ima sedaj vseh 13 škofij redne škofove. To je za tamkajšnjo Cerkev izredno pomembno, saj je bila večina škofij dolga desetletja po 2. svetovni vojni, ko je komunizem zagospodaril v deželi, brez pravega cerkvenega vodstva in so mnoge od njih upravljali le apostolski administratorji. Urejanje cerkvenih razmer in perečih vprašanj se je začelo pred dvema letoma in potem so bili postopoma imenovani novi škofje. Janez Pavel II. je od 19. maja 1988 do 6. februarja letos imenoval vsega skupaj 11 novih škofov, sedaj pa še pet.

Imenovanja so sad spremenjenih razmer in v zvezi z verjetnim papeževim potovanjem na Češkoslovaško, kamor sta ga uradno povabila novi predsednik Vaclav Havel in praški 91-letni kardinal Tomašek. Obisk bo najbrž od 21. do 22. aprila. Obiskal naj bi mesti Prago in Velehrad in morda še Bratislavo na Slovaškem. V romarskem svetišču Velehrad naj bi posvetil novo imenovane škofove.

Nekdanji komunistični režim na Češkoslovaškem je določal število bogoslovcev, ki smejo vstopati v bogoslovje. Nova vlada je tako omejitev takoj odpravila. Pričakujejo, da bo v jeseni priglasilo znatno višje število kandidatov za duhovništvo. Ostane pa velik problem: ni dovolj bogoslovnih profesorjev in primanjkuje tudi novejših bogoslovnih knjig.

Češkoslovaška vlada in apostolski sedež se pogovarjata tudi o vzpostavitvi rednih diplomatskih odnosov.

Papež Janez Pavel II. je v brzojavki praškemu nadškofu kardinalu

Františku Tomašku izrazil veselje, da je bil Vaclav Havel izvoljen za novega češkoslovaškega predsednika, Aleksander Dubček pa za predsednika parlamenta.

20. januarja je zastopstvo češkoslovaške vlade obiskalo papeža in v imenu predsednika Havla povabilo Janeza Pavla II., naj obišče Češkoslovaško. Papeža je povabil na obisk tudi kardinal Tomašek.

Papežev obisk na Češkoslovaškem bo zelo pomemben, ker je Cerkev tam ves čas pod komunizmom doživljala hude oblike preganjanja in so bila pogajanja med apostolskim sedežem in režimom zelo težka, kar zadeva škofovska imenovanja, pastoralno delovanje Cerkve in sprejem neomejenega števila bogoslovcev. Tudi je sedanji papež ves čas svojega pontifikata doživljal izredno hude napade od strani češkoslovaškega režima.

Obisk je pomemben tudi zato, ker bo to prvi obisk v evropskem socialističnem svetu po globokih družbenih spremembah. Edina evropska socialistična dežele, ki jo je doslej obiskal, je Poljska. V svojo domovino bo že četrtilič potoval leta 1991, pozno poleti istega leta pa bo obiskal tudi Madžarsko. Njegov obisk v Berlinu in pri katoliški manjšini v Vzhodni Nemčiji je tudi predviden za leto 1991 ali najkasneje 1992.

Madžarska

Vatikanski državni tajnik kardinal Agostino Casaroli se je 12. februarja vrnil v Rim s šestdnevnega diplomatskega obiska na Madžar-

skem, kjer je med drugim podpisal pogodbo o obnovitvi rednih diplomatskih odnosov med Madžarsko in apostolskim sedežem.

Udeležil se je preimenovanja trga pred esztergonsko baziliko v Trg kardinala Jozsefa Mindszentyja in 11. februarja vodil slovesno somaševanje v stolnici sv. Štefana v Budimpešti. V govoru je poudaril, da se Madžarom odpira novo obdobje zgodovine, vendar polno odgovornosti.

Madžarski radio je 11. februarja poslušalcem posredoval škofovsko izjavo ob novem družbenem položaju v državi. V njej so škofje napovedali, da bodo 25. februarja po vseh madžarskih cerkvah molili za domovino in spravo. Pastirsko pismo, ki ga bodo brali po vseh madžarskih cerkvah, se bo nanašalo na volitve 25. marca.

Papež je ob spominskih slovesnostih na rehabilitiranega kardinala Mindszentyja poslal posebno pismo esztergonskemu nadškofu kardinalu Paskaiju, o liku pokojnega kardinala pa je govoril tudi kardinal Casaroli.

Madžarska je zdaj za Poljsko druga država varšavskega pakta, ki je z apostolskim sedežem vzpostavila redne diplomatke odnose. V Budimpešto bo v kratkem prišel apostolski nuncij, v Rim pa madžarski veleposlanik.

Trg kardinala Mindszentyja

Trg kardinala Mindszentyja je mestni svet Esztergoma soglasno sklenil poimenovati trg pred nadškofijsko palačo. Slovesnost je bila 8. fe.

bruarja, ko je minilo 41 let od obsodbe Mindszentyja. Sodišče ga je 1949 na znanem stalinističnem procesu obsodilo kot „veleizdajalca“ na dosmrtno ječo, leta 1956 so ga madžarski vstajniki osvobodili in 4. novembra se je po krvavi zadušitvi madžarskega upora zatekel na ameriško veleposlaništvo v Budimpešti. Tam je ostal do 1971, ko je po dolgih pogajanjih med apostolskim sedežem in Madžarsko odšel v Rim in nato na Dunaj, kjer je tudi umrl. Lansko jesen ga je režim rehabilitiral in opral vseh krivih. nih obtožb.

Srečanje v Moskvi

Srečanje katoliških in pravoslavnih zastopnikov v Moskvi, v prostorih patriarhata v samostanu sv. Danijela, je bilo od 12. do 17. januarja. Iz Rima je prišlo skoraj celotno vodstvo Tajništva za pospeševanje edinstosti (Willebrands, Cassidy, Duprey) in tajnik kongregacije za vzhodne Cerkve Marusyn. Rusko pravoslavno Cerkev pa so predstavljali metropolit Filaret iz Kijeva, metropolit Juvenalij iz Krutička in metropolit Kiril iz Smolenska.

Glavna tema pogovorov je bila skupnost katoličanov vzhodnega obreda, ki jih je Stalin leta 1948 z dekretom ukinil in pridružil ruski pravoslavni Cerkvi. Zato so v Moskvo povabili predstavnike vzhodnih katoličanov in pravoslavnih iz Ukrajine. Zadevo bodo reševali postopoma. Eno od zapletenih vprašanj je vrnitev cerkvene lastnine uniato, ki je sedaj v pravoslavnih ali režimskih rokah.

Biblična družba v Moskvi

V Moskvi so ustanovili prvo biblično družbo v Sovjetski zvezi. Za predsednika so na ustanovnem sestanku izbrali člana ruske pravoslavne Cerkve S. Avenineva, ustanovitelji pa so katoliška Cerkev v SZ, evangeličanske verske skupnosti, baptisti, adventisti in binkoštniki. Generalni uradnik je baptist A. Rudenko. Ruska biblična družba bo delovala kot dobrodelna ustanova in bo v kratkem v Moskvi odprla svoj urad. Njen namen je izdajati svetopisemske in druge verske knjige, zlasti še v jeziku manjšin.

Grkokatoličani v Ukrajini

Tiskovni predstavnik ukrajinskih katoličanov vzhodnega obreda je na tiskovni konferenci v Rimu izjavil, da se ti zbirajo k svoji liturgiji v 600 ukrajinskih cerkvah. Od škofov v Ukrajini je zvedel, da se je od 1. decembra lani 700 župnij prijavilo oblastem, naj jih registrirajo kot katoliške skupnosti vzhodnega obreda. Za sprejem v ukrajinsko katoliško Cerkev vzhodnega obreda je prosilo 350 duhovnikov, ki so doslej služili ruski pravoslavni Cerkvi, in škofje so uslišali njih prošnje. Ukrajinsko katoliško Cerkev vzhodnega obreda je namreč Stalin nasilno priključil moskovskemu patriarhatu po koncu druge svetovne vojne.

Po besedah rimskega tiskovnega predstavnika se ti podatki nanašajo zlasti na večja mesta, medtem ko še ni jasno, kako je v manjših mestih in vaseh. V nekaterih ukrajinskih

področjih ni več nobene odprte cerkve, v kateri bi se lahko zbirali katoličani vzhodnega obreda.

Preganjanje na Kitajskem

Kitajski komunistični režim je zaprl osem papežu zvestih škofov in več duhovnikov ter dejavnih laikov. Skrivni partijski dokument je že med letom napovedal močnejši boj proti katoliški Cerkvi na Kitajskem, ki kljub preganjanju noče prekiniti odnosov z apostolskim sedežem in se povezovati z režimom, kot to dela kitajska „narodna“ Cerkev. Rimskokatoliška Cerkev, ki sicer deluje na skrivnem, je pokazala veliko več odpornosti in življenjske moči, kot je režim najbrž pričakoval. Na Kitajskem je tudi vedno hujše preganjanje papežu zvestih vernikov.

Med Mehiko in apostolskim sedežem novi odnosi

Februarja je vatikanski tiskovni urad objavil novico o dogovoru med apostolskim sedežem in Mehiko o vzpostavitvi medsebojnih odnosov na višji stopnji. Mehika bo odslej imela v Vatikanu rednega predstavnika, ki pa ne bo veleposlanik, temveč osebni zastopnik mehiškega predsednika. Enak položaj bo imel tudi papežev osebni predstavnik v Mehiki. Apostolski sedež je imel doslej v Mehiki svojega predstavnika z naslovom apostolskega delegata. Morda bo počasi prišlo do medsebojnih odnosov na ravni veleposlaništev. Papež bo obiskal Mehiko v prvi polovici maja.

Človekove pravice v luči krščanstva

7. Sklepi

Za sklep lahko izoblikujemo nekaj misli:

1. Človekove pravice so pravice, ki jih ima sleherni človek zato, ker je človek. Teh pravic ne podeljuje nobena družba, nobena skupščina, nobena oblast; niso podeljene, temveč so prirojene pravice; niso samo zakonske in pravne, temveč moralne (kot take so nad pravom). Noben zakon jih ne more razveljaviti, pač pa one lahko razveljavljajo zakon. Zakon, ki jim nasprotuje, nima moralne obveznosti, zato se tudi totalitarni in diktatorski režimi ne morejo ohranjati drugače kot s policijskim nasiljem.

2. Za človekove pravice je bistveno, da so brezpogojne — le-teh se ne zasluži, z ničemer niso pogojene, ker izvirajo iz najbolj nepogojenega dejstva, da smo ljudje. Ta brezpogojnost je v Svetem pismu zelo močno poudarjena. Človek si ni zaslužil, da ga Bog ustvari po božji podobi, pa ga je. Izrael si ni zaslužil izhoda iz Egipta, pa ga je Bog vendarle osvobodil. Noben človek si ne zasluži odrešenja, pa mu ga Bog vseeno podarja v svoji popolnoma zastonjski darežljivosti. Iz tega sledi nekaj bistvenega: pravica do temeljnega človeškega dostojanstva je naša izvorna dota, ki nam jo Bog podarja ob vstopu v živ-

ljenje, zato nima in ne more imeti nobena oblast na tem svetu pravice postavljati svoje pogoje za to, da nam jih prizna in spoštuje.

To je pomembno poudariti zato, ker se nemalokrat pojavi naslednja trditev: človek ne more imeti le pravic, temveč tudi dolžnosti. Izpnite torej svojo dolžnost (konkretno: dolžnosti do svoje družbe, kot vam jih nalaga oblast, pa boste uživali vaše pravice. Demagogija takih trditev je očitna — gotovo je, da ima človek pravice in dolžnosti. Toda dolžnosti, ki jih ima kot nosilec temeljnih človekovih pravic, v bistvu niso drugega kot to, da iste pravice, ki jih terja zase, spoštuje, ko gre za druge (to je tista temeljna dolžnost, ki spremlja človekove pravice; ta dolžnost pa seveda nima nič opraviti s pogoji, ki jih postavlja nekateri bolj ali manj totalitarni, diktatorski ali avtoritarni oblastniki).

Vzemimo za primer človekovo pravico do mišljenja in njegovega širjenja, kot jo opredeljuje 19. člen Splošne deklaracije človekovih pravic, ki pravi: „Vsakdo ima pravico do svobode mišljenja in izražanja, všteti pravico, da nihče ne sme biti nadlegovan zaradi svojega mišljenja, in pravico, da lahko vsak išče, sprejema in širi informacije in ideje s kakršnimikoli sredstvi in ne glede na meje“. Če sedaj kakšna oblast daje to

pravico samo tistim, ki iščejo, sprejemajo in širijo uradno ideologijo, drugim jo pa odreka z izgovorom, da ne izpolnjujejo dolžnosti pripadati uradni ideologiji, potem je jasno, da ta domnevna dolžnost, iz katere dela pogoj za podeljevanje pravice, ki pripada človeku po njegovem dostojanstvu, ni nobena moralna dolžnost in torej ne more biti med tistimi, ki jih pravice res vključujejo. Gotovo ima človek tudi dolžnosti in treba se je skrbno varovati, da ne bi iz teorije o človekovih pravicah naredili individualistične in liberalistične ideologije. Pravic pa nimajo le posamezniki, temveč tudi skupnosti (od družine pa do naroda in države). A dolžnosti, ki jih te pravice vključujejo, nimajo nič opraviti s političnim in ideološkim pogojevanjem človekovih pravic.

3. Ideja o človekovih pravicah izhaja iz ideje o človeku kot svobodnem bitju, katerega najvišje in edino absolutno vodilo je njegova vest (kar seveda ne pomeni, da lahko ravna neodgovorno in samovoljno). Človekove pravice nujno vključujejo pravico do ravnanja po vesti, kajti samo človek, ki živi po vesti in mu to kolikor je mogoče — ne samo dopušča ali tolerira — ohranja svoje dostojanstvo in lahko spoštuje sebe.

V tej luči je treba obravnavati tudi danes žgoče vprašanje civilne službe in ugovora vesti. Vsem tistim, ki se pri nas za to potegujejo, je treba izraziti veliko pri-

znanje in poudariti, da gre res za eno izmed zelo konkretnih človekovih pravic. Gre sicer za konflikt med skupnostjo (ima pravico braniti sebe) in posameznikom (ima pravico živeti po svoji vesti). Uvajanje civilne službe ni drugega kot tako reševanje tega konflikta, ki spoštuje eno in drugo pravico. Končno gre za zavedanje, da ima spričo družbe in njenih pravic pravice tudi posameznik, katerih ni več mogoče v primeru konflikta čisto preprosto povoziti zavoljo premoči, katero ima država nad posameznikom.

Predvsem gre za to, da človeka vredni družbeni odnosi niso odnosi moči in spraševanja: „kdo bo koga?“, temveč odnosi pravičnosti in spraševanja: „kdo ima prav?“

4. Ideja o človekovih pravicah izvira iz ideje o neskončni in absolutni vrednosti človeške osebe in pomeni njeno obrambo pred državno premočjo (konkretno pa to zahteva ločitev različnih vrst oblasti). Kot vemo, razlikujemo zakonodajno, izvršno in sodno oblast, skupščino ali parlament, vlado in sodstvo. Pri tem je bistvenega pomena ravno neodvisnost sodstva, kar je edino zagotovilo ne samo tega, da bodo pred zakonom vsi enaki in bodo zakoni večjaki za vse, temveč bo to predstavljalo jamstvo posameznikovemu uveljavljanju njegove pravice tudi v primeru, ko to ni na liniji stranke oziroma skupine na oblasti. V tistih družbah, ki se ne odlikujejo po spoštovanju človekovih pra-

vic, se boj za priznavanje začenja z bojem za politično neodvisnost sodstva. (Neodvisno sodstvo je eno najpomembnejših sredstev pri varstvu človekovih pravic: lahko rečemo, da po tem, koliko je v kakšni družbi sodstvo neodvisno od politike, spoznamo, koliko je v njej resničnega spoštovanja človekovih pravic ali vsaj iskrene volje po tem.)

Misel o delitvi zakonodaje, izvršne oblasti in sodstva kot nujnem pogoju demokracije in svobode srečamo pri vseh klasičnih teoretikih politične svobode. Naj navedem, kaj je o tem dobrih petdeset let pred francosko revolucijo napisal baron Montesquieu, ko je še posebej poudaril pomen neodvisnosti sodstva: „Nobene svobode ni, če je v isti osebi ali v istem upravnem telesu zakonodajna moč združena z izvršno, kajti bati se je, da bo isti vladar ali isti senat naredil tiranske zakone, da bi jih tiransko izvajal. Tudi ni nobene svobode, če sodna oblast ni ločena od zakonodajne in izvršne oblasti. Če bi bila povezana z zakonodajno oblastjo, bi bila oblast ad življenjem in svobodo državljanov samovoljna, kajti sodnik bi bil zakonodajalec. Če bi bila povezana z izvršno oblastjo, bi mogel imeti sodnik zatiralsko moč. Vse bi bilo izgubljeno, če bi isti človek ali ista skupina poglavarjev, plemstva ali ljudi izvajala te tri oblasti: oblast delati zakone, oblast izvajati javne odločbe in oblast soditi z'očine ali razsojati

v sporih posameznikov. V večini evropskih kraljestev je izvajanje oblasti zmerno, ker vladar, ki ima prvi dve oblasti, prepušča svojim podložnikom izvajanje tretje.

5. Spoštovanje človeka in njegovih pravic je najtesneje povezano z zaupanjem v človeka, z zaupanjem v soljudi. Člane svojega naroda ali družbe ni mogoče obravnavati kot zaupanja nevredne, nezrele, neozaveščene ali celo bolj ali manj izrazite sovražnike. Vsaka diktatura, tudi diktatura proletariata, je potemtakem — milo rečeno — izraz nezaupanja do ljudi, kar se kaže v nenehnem iskanju sovražnikov. Dokler vlada to ozračje nezaupanja in ogroženosti, ljudje ne morejo postati resnični subjekt — odgovorni nosilci skupne usode (nujno jo kroji nekdo drug, ker jih ima za nevedne, nezrele, neodgovorne in izpostavljene nenehni nevarnosti, da pridejo pod vpliv sovražnika, če že sami niso sovražniki).

Spoštovanje človekovih pravic pa terja poleg zaupanja tudi potrpežljivost. Noben cilj, pa naj bo še tako visok, ne opravičuje nemoralnega sredstva, ne opravičuje teptanja pravic, ki jih ima vsak človek. Skupne narodne, družbene ali državne cilje je mogoče ureničevati samo s sredstvi, ki so primerni za človeka, sredstvi, ki ga spoštujejo v njegovem dostojanstvu, s sredstvi, ki se ne opirajo na nasilje, temveč na kulturo in na duhovnost.

Anton Stres

Verujem v Jezusa Kristusa

Če verujem v Jezusa kot „Kristusa“ (Mesija, božjega Maziljenca), to najprej pomeni, da verujem, da je Bog takšen, kot nam on pravi in nam ga kaže. Bog mi je postal pomemben zlasti po Jezusu. Jezus je namreč oznanjal takšnega Boga, da po njem more nastati in naj nastane med nami veliko veselje. To pa ne le za tiste, ki se nasploh že tako lahko vesele svojega življenja, ampak — in toliko bolj — za tiste, ki so ubogi in zelo negotovi v sebi; zlasti nje hoče Bog povesti v svojo prihodnost in jih obdariti s svojo ljubeznijo. Žalostnim je Jezus zagotovil, da ima Bog zanje svojo tolažbo. Bolnim je pokazal, da je Bogu veliko do njihovega življenja. S tistimi, ki so bili potisnjeni na rob družbe, je jedel in pil v znamenje, da jih Bog ni odpisal. Tistim, ki iščejo pravičen in miren svet, je zagotovil, da ga bodo našli in ga postali deležni. So trpečim je zagotovil slavo, ki jim jo pripravlja Bog. Oznanjal je, da bodo tisti, ki dajejo in delijo, bogato prejeli od svojega Boga. Tistim, ki sledijo dobrim vzgibom svojega srca, je zagotovil, da bodo gledali Boga, ki so se mu predali. Vsem, ki so preganjani, ker izpolnjujejo božjo voljo, je povedal, da Bog rešuje njihovo življenje v svoj novi svet.

To Jezusovo oznanilo o Bogu ne pomeni ničesar tistim, ki se v sve-

tu, kakršen je danes, dobro počutijo. V Jezusu, po katerem nas Bog hoče reševati in obdarjati, prenavljati in tolažiti, lahko verujem le, če priznam, da je naše življenje razpeto med veselje in žalost, upanje in strah, vriskanje in žalovanje. Ne le, da naše lastno življenje pozna obdobja, v katerih nam gre prav dobro, in obdobja, v katerih nam je težko ali celo zelo težko. V nas se neprestano menjavajo časi svetlobe in časi teme. Veliko ljudi ima dom, mnogi pa so tudi brez njega in so na begu. So zdravi in bolni. Ljudje doživljajo dobrohotnost, pa tudi trdoto življenja. Trudimo se za spravo in mir, hkrati pa mnogo ljudi živi v medsebojni odtujenosti, zavisti, nezaupanju ali celo sovraštvu. So ljudje, ki pomagajo drugim v njihovi stiski, in so ljudje, ki so do drugih brezobzirni in kruti. Nismo srečni, odrešeni ljudje v srečnem odrešenem svetu, četudi to kdaj dopovedujemo sebi in drugim. Po vseh izkušnjah naše zgodovine si sicer lahko prizadevamo za boljši svet; toda če je mogoče le to, kar zmoremo ljudje, ne moremo upati na veselje za vse trpeče, na življenjski prostor za vse nemočne, na odpuščanje za vse, ki so obloženi s krivdo, na cilj za naše hrepenenje po miru, na življenje celo za rajne.

Možno je, da se ugnezdimo v našem, vsaj do neke mere razve-

seljivem malem svetu in smo zadovoljni z ljudmi in stvarmi, ki so nam dane. Ta pot se nam toliko bolj vsiljuje, kolikor bolj smo deležni dobrega in lepega v našem svetu. Pred trpljenjem drugih lahko zatismo oči in se odpovemo misli na srečen, odrešen svet za vse ljudi. Potem ne more v nas zrasti želja, da bi bilo res, kar Jezus pravi o Bogu. Jezus je bil vedno na slabem glasu pri tistih, ki so se oklepali svojega bogastva in bili zadovoljni s svojim življenjem, kajti opozarjal je, da Bog ni zadovoljen z našim svetom in da hoče z nami začeti znova.

Možno je tudi, da si pustimo začutiti lakoto po brezmejnem veselju, po osrečujočem sožitju med ljudmi, po tolažbi za vse žalostne. Kdor čuti v sebi to lakoto, lahko sprejme Jezusovo zagotovilo, da Bog ne bo pustil ljudi brez odgovora. Jezus govori o tem, kar je Bogu mogoče in kar lahko on udejvanji. Bog napravi čudež, da se ljudje ne odpovedo svojemu hrepenenju po miru. Nezadržno odpira poti, po katerih lahko najdemo pot drug h drugemu. Daje nam moč, da si ne nehamo prizadevati za človekoljubnejši svet. Prihaja nam naproti z voljo in močjo, da dobre začetke tudi dopolnimo. Ima življenje tudi za tiste, ki niso zaživel svojega življenja ali so svoje življenje dali za druge.

Če nam Jezus pomeni to, potem tudi nas lahko napolni njegova osvobajajoča moč. Zato ga priznavamo kot „Kristusa“, se pravi kot

tistega, ki je „maziljen“ z božjim Duhom, po katerem nam je božja moč v mir med nami. Kjer se ljudje prepustijo Jezusovemu Duhu, se odnosi prenove s spravo. Kjer so prej ljudje gospodovali nad drugimi in živeli na račun drugih, se zdaj zavzemajo za druge in delijo z njimi. Ker dopustijo, da jih Bog obdari, jim odpusti in jih sprejme, se učijo sprejemati sebe in druge. Ljudje, ki so bili med seboj odtujeni, se začnejo čutiti kot Jezusovi bratje in sestre, kot otroci enega Očeta. Svet v Jezusovem času ni bil dober, tudi današnji kristjani smo še vedno ne-dobri ljudje v ne-dobri Cerkvi in svetu; toda sredi naše slabosti se je začelo novo življenje. Začetki tega življenja ostajajo pogosto tako majhni zato, ker le delno ali sploh ne dopustimo, da bi nas prenovila božja moč po Jezusu. Bog pa ostaja kljub temu zvest.

Ne odtegne nam Jezusa, Kristusa, svojega Maziljenca — tudi na križu ne. V njem kot v Vstalem stoji s svojo prenavljajočo močjo pred našimi vrati. Kdor mu jih odpre, preide iz smrti v življenje.

Verujem temu oznanilu s svojim lastnim čudovitim in hkrati polomljenim življenjem, v našem lepem in hkrati tako raztrganem življenju. Če verujem v Jezusa in po njem v Boga, sem prepričan, da je življenje vredno živeti. Brez te resnice bi bilo moje bivanje, kljub mnogim življenjskim radostim, pogosto zelo temno. Tudi s to resnico je sicer lahko temno — kakor

Kaj je nujno verovati?

Ime kristjan zaznava neko razliko od drugovercev.

Zrel kristjan mora dobro vedeti, v čem se razlikuje od drugih, ki drugače verujejo, prav posebno pa mora vedeti, kaj ga loči od samonazvanih brezvercev.

Vsakdo — vključeni so ljudje vseh časov in krajev — je dolžan verovati, „da Bog je in da je ti-stim, ki ga iščejo, **plačnik**.“ (Hebr. 11, 6). Torej gre ta dolžnost kristjanu že kot človeku.

Ker pa se je Bog razodel „na različne načine“, zlasti pa po Svetem pismu, nam je potrebno izrecno verovati v **božje odrešilno delovanje po Kristusu**. Sv. pismo to jasno izraža „...kdor pa ne veruje, je že v obsodbi, ker ne veruje v ime edinorejenega Sina božjega“ (Jan. 3, 16-18). Božje odrešilno delovanje po Kristusu nujno vsebuje resnice o **učlovečenju** božjega Sina, o Kristusovi **odrešilni smrti in vstajenju** in o **njegovem poveličanju**.

Prva resnica kristjanove vere je, da je **Jezus Kristus sin živega Boga**. To je sam izpričal z največjim dejanjem moči svojega Očeta

pri Jezusu na križu. Tedaj se je zdel Jezusov Bog slepilo. Toda Jezus je bil prvi, ki ga je Bog Oče sprejel v svoje veselje, ki vse potolaži.

Dietmar Emeis-Janko Bohak

in samega sebe kot druge božje osebe, z **vstajenjem od mrtvih**. Že od binkoštnega dne postane vstajenje Jezusova osrednja in glavna resnica, ki jo oznanjajo apostoli. Sv. Pavel pribije: „Če pa Kristus ni vstal, je zastonj vaša vera.“

Ker je Kristus Bog in je kot tak ustanovil Cerkev, moramo verovati vse, kar nam po **Cerkvi predloži v verovanje**.

Sveta Cerkev je resnice krščanstva strnila v obrazcih veroizpovedi. V **molitvi „vere“** izpovemo vse glavne resnice krščanstva.

Poleg te molitve pa izražamo resnice tudi v Gospodovi molitvi **očenaša**, v kateri se nam Bog razodene kot Oče nas vseh in se po tej resnici spoznamo vsi ljudje za brate; izpovemo vero v nebesa, kjer biva Bog Oče; priznamo, da je Očetova volja najvišja in da je vse, kar biva na svetu in kar se dogaja na njem, po božji volji; da moramo za njegov nadnaravni in naravni kruh (milost in življenje) prositi Njega; da nam mora le on odpustiti greh, ki sta ga storila Adam in Eva, in vse, ki jih delamo mi sami; da je tudi naša dolžnost odpuščati.

V **desetih zapovedih** so strnjene „življenjske“ resnice, to so tiste resnice, ki nam prinašajo srečo in večno življenje, če se po njih ravnamo in ne kršimo reda, ki ga je za svet postavil Bog.

Izvirajoč iz Svetega pisma pa.

sveta Cerkev zapoveduje verovati v zakrament krsta, evharistije in pokore, v nujnost vere, upanja in ljubezni in kesanja za zveličanje.

Verovanje ima različne stopnje, za navadne vernike je zadostno, da vsaj približno dojemajo resni-

ce in vanje vsaj vključno verujejo. Nihče pa se ne more izogniti dolžnosti, da se mora v verske resnice skozi celo življenje poglabljati.

Povzeto po
dr. Štefanu Steinerju

Kako prav živeti?

ZA KRISTJANA NIČ NOVEGA?

Ali veljajo za kristjane iste npravne norme kot za vsakega človeka? Ali ima veren kristjan še kake drugačne in posebne dolžnosti, ki jih drugi ljudje nimajo?

Kolikor se krščansko življenje izraža v posebnih „verskih dolžnostih“ do Boga in v Cerkvi, veljajo te seveda le za verne kristjane. Ker pa je tudi kristjan najprej človek in to tudi ostane, je na ostalih življenjskih področjih človeški osebi ustrezno in primerno življenje tudi zanj prava dolžnost. Kdor ni, oziroma ne skuša biti dober človek, ne more biti dober kristjan. Krščanska etika ne zaniha človeškega, ampak ga potrdi, poglobi in dopolni. Vsebinsko veljajo za kristjana v njegovem razmerju do bližnjega in do sveta najprej isti npravni zakoni kakor za nevernega. Bog v zadnjih sedmih od desetih zapovedi, ki jih je dal Mojzesu, zapoveduje to, kar izhaja kot zahteva iz človekove narave kot osebe in kot družbenega bitja.

In vendar je krščansko razumevanje etičnih norm in npravnih dolžnosti drugačno kakor pri nevernih. Prva razlika obstaja v tem, da so za vernega kristjana npravne norme, pa naj jih najde in oblikuje človek sam na podlagi razumskega spoznanja ali pa naj so tudi izrečno v razodetju, izraz božje volje. Npravne zapovedi in prepovedi niso nekak zakonik, ki je bil nekdaaj sestavljen, odobren in razglašen kot obvezen, temveč smer-nice, navodila, klici in opomini o-sebnega Boga, ki se zanima za človeka, ga ljubi in mu želi dobro. Priznanje in izpolnjevanje nprav-nih zakonov zato za kristjana ni pokorščina anonimnim predpisom, ampak osebni odgovor Bogu. Če se tega kristjani velikokrat premalo zavedajo, je to le pomanjkljivost npravne zavesti, ki resnice same ne spremeni.

Druga razlika pa je, da se kristjan zaveda, da je po Kristusovem odrešenju z vero in s krstom ter z včlanjenjem v Kristusa postal „nova stvar“ in nov človek, ki ima nove možnosti za uresničitev

svojega življenja in nov smisel. Kristjan naj živi svojemu stanu primerno — kot božji otrok in Kristusov brat, ki je deležen posebne božje ljubezni in je v Svetem Duhu prejel novo luč ter novo moč za oblikovanje življenja. Zapovedi — imperativi — so le nujne notranje posledice novega dejanskega položaja. Imperativ izhaja iz indikativa: kristjan si, živi kot kristjan; v Kristusu si svoboden, odločaj se temu primerno; Sveti Duh te napolnjuje, iz njega oblikuj svoje življenje. Vera, upanje in ljubezen so trije temeljni božji darovi, življenje po veri, iz upanja in v ljubezni so tri glavne dolžnosti. Vse drugo je le njihova razlaga in aplikacija.

Dalje so za kristjana nagibi za dobro življenje drugačni kakor pa za nevernega človeka. Ne gre mu samo za izpopolnitev samega sebe, ampak za udeležbo v božjem življenju, za skupnost z Bogom v ljubezni. To pa ne pomeni nobenega odtujevanja samemu sebi, kajti Bog noče nič drugega, kakor da bi človek čim popolneje uresničil samega sebe in bil srečen. Bog ni kak konkurent človeku in njegovi sreči, ampak poročnik, da bi dosegel tisto, po čemer hrepeni.

Pošteno in dobro življenje je za kristjana hoja za Kristusom in osebnostna povezanost z njim. Kristjan veruje, da ga je Kristus osvobodil greha, ki vsakega človeka usužnjuje in ga vodi v smrt. Zaupa v novo možnost, da se v moči Svetega Duha osvobodi sebičnosti, poželjivo-

sti in nereda in postane vedno bolj podoben Kristusu. Veruje v to, da mu Bog odpusti, če se je napačno odločil in po lastni krivdi zapustil pravo pot ali opešal v hoji za Kristusom. Zato se kristjan ne ponaša v prvi vrsti s tem, kar naredi sam, ampak se zanaša bolj na božjo pomoč, dobroto, usmiljenje in ljubezen.

Veren in neveren človek imata, če resno vzameta svojo vest in naravne norme, ki so za življenje neobhodno potrebne, isto življenjsko nalogo. A za kristjana se vse to kaže v novih razsežnostih in v drugačni luči. Zato v krščanstvu ni prvo in glavno moraliziranje, ampak označevanje božjega načrta s človekom, božjega sodelovanja s človeškim prizadevanjem.

Alojzij Šuštar

80 let Ljubke Šorli

19. februarja je v Gorici dopolnila 80 let Ljubka Šorli-Bratuž, vdova po primorskem mučeniku v času fašizma Lojzetu Bratužu. Ljubka Šorli predstavlja eno najsvetlejših znamenj slovenske katoliške navzočnosti v Gorici in na Goriškem. Vseskozi je bila zgledna slovenska žena in mati, odlikovala pa se je tudi kot pesnica, učiteljica, urednica, narodna in kulturna delavka. Njen mož Lojze Bratuž je umrl februarja 1937 kot žrtev fašizma. Leta 1943 je bila en mesec tudi sama v fašističnem zaporu. Od Cerkve pa je prejela papeško odlikovanje „Pro Ecclesia et Pontifice“.

Stoletnica rojstva dr. Joža Lovrenčiča

Letos poteka sto let, odkar se je rodil v KREDU pri Kobaridu dr. Joža Lovrenčič. V vasi Kred, v prelepem Kobariškem kotu, pri Košanovih so dne 2. marca rojenice pele novorojenčku Pepiju. „Detece milo, detece malo, življenje tvoje bo ljubezen; življenje tvoje bo hrepenenje; življenje tvoje bo trpljenje.“ Vse, kar so prerokovale rojenice, se je v življenju novorojenčka uresničilo. Ljubezen, trojna ljubezen ga je vodila skozi vse življenje: ljubezen do Boga, kateremu je služil vse življenje; ljubezen do njegove matere, očeta in stare matere in pozneje ljubezen do njegove družine, žene in petero otrok, katere je ljubil brezmejno in za katere se je trudil; ljubezen do domovine in slovenskega naroda, kateremu je posvetil vse svoje ustvarjalne sile.

Ker je bil mali Joža že kot deček zelo nadarjen, so ga starši po nasvetu krejskega vikarja Fona poslali v Gorico. Tam je živel do sedme gimnazije v deškem semenišču. Ni čutil duhovniškega poklica, zato je zapustil zavod. Preživljal se je z inštrukcijami in hodil jest h kapucinom v Gorici. Končal je gimnazijo, šel študirat slavistiko in klasične jezike v Gradec, kjer je doktoriral s tezo o goriškem narodnem buditelju in kulturnem delavcu monsintorju Valentinu Staniču. Po končanih študijah je nastopil mesto profesorja na goriški

klasični gimnaziji. Vojna vihra leta 1914 ga je z gimnazijo premestila najprej v Trst, pozneje pa v Cerkno na Krasu.

Po končani vojni je bil izbran za poslanca v ustavodajno skupščino v Beogradu. Bil je med podpisniki akta o zedinjenju. Jugoslovanska vlada ga je poslala kot delegata na mirovno konferenco v Parizu, Versaillesu in Rapallu. Rapalska pogodba je prisodila našo Goriško, Kras in Trst Italiji.

Zaradi tega se je umaknil iz politike in se posvetil literaturi in vzgoji. Tedaj se je uresničila tretja preokoba: življenje tvoje bodi hrepenenje. Hrepenel je po svoji Goriški, po svojem bajno lepem kobariškem kotu.

Po umiku iz javnega življenja je živel in poučeval na ljubljanskih gimnazijah in učiteljsišču. Ves čas ljubljanskega življenja je predsedoval kongregaciji akademskih izobražencev in zadnja leta je sodeloval tudi pri odboru prvih sobot.

Prišla je druga svetovna vojna in z njim kapitulacija Italije. Rodna Goriška ga je poklicala v Gorico, da začne ustanavljati prve slovenske šole na Primorskem. Sam je prevzel mesto ravnatelja na klasični gimnaziji. Ko je bil v Gorici, je bil dvakrat napaden od fašistov. Zaradi tega je moral malo pred koncem na zdravljenje v Ljubljano, kjer je do-

čakal konec druge svetovne vojne in uresničenje četrte prerokbe rojenic: življenje tvoje bo trpljenje.

Umaknil se je z ženo Antonieto in s hčerkami na Koroško, od koder je bil skupaj z ženo, hčerko Mimi in zetom inž. Laubernikom vrnjen v Jugoslavijo. Tu se je začela njegova Golgota. Zapor, št. Vid, Maribor, ljubljanska prisilna delavnica in sod. nija. Dne 28. februarja 1946. leta je bil obsojen na dve leti zapora in izgubo državljanskih pravic. Obtožili so ga prekršitve partizanskega kulturnega molka, da je ustanavljal slovenske šole na Goriškem pod nemško okupacijo in da je sodeloval pri Goriškem listu.

Vložil je priziv. Začele so se intervencije njegovih prijateljev Bevka, Finžgarja in bratov Vodnikov ter njegovih nekdanjih učencev. Bil je oproščen zapora, a državljanskih pra-

NA SAMOTNI POTI

Ko se nagne večer in rastejo sence
in vse tako tiho v mrak se gubi,
v gluhem miru, ki še list ga ne moti,
gleдам življenje in srce se zgrozi...

Bila je pomlad in cvetele so rože,
bilo je poletje in velik dan —
sanje so pot mi kazale
in hodil sem jo razigran...

Beseda, smeh, vrisk in pesem —
kam je vse šlo?
Pred mano se krajšajo dnevi
in rože, rože nič več ne cvetó.

Pač misel na večnost še cvete,
omamen je njen vonj in težak —
prevzel me je do bridkosti,
da onemel sem in je truden korak...

Bog, ki si me v življenje postavil
in si Dobrota dobrot in Lepota lepot!
in nedoumljiv v svojih sklepih —
smiluj se me, ko končam svojo pot.

Joža Lovrenčič

vic mu niso vrnili. Prijatelj France Finžgar mu je pri Mohorjevi družbi izposloval majhno pokojnino.

Življenje v ječah in zasramovanje pa mu je spodkopalo zdravje. Dne 11. decembra 1953 ga je zadela srčna kap. Vsa kulturna Ljubljana, pisate. lji, pesniki in njegovi bivši učenci so ga spremljali na njegovi zadnji poti. Pokopali so ga Finžgar, brata Aljančiča in škof Volk. Na grobu se je od njega poslovil France Vodnik. Počiva na ljubljanskih žalah.

Pisati je začel že zgodaj. Kot drugošolec je napisal ponarodelo pesem

Jaz bi rad rudečih rož, katero sta uglasbila Prelovec in Vodopivec. Prve njegove pesniške zbirke so bile **Deveta dežela**, prva slovenska ekspresionistična zbirka, **Gorske pravljice** in spev **Oče naš**. S pesmimi je sodeloval pri vseh slovenskih revijah. Višek njegovega pesniškega ustvarjanja pa je epska pesnitev **Sholar iz Trente**. Poleg tega epa je še napisal ep **Duhovin**, pesnitev **Tri božje poti** (**Sveta gora**, **Višarje**, **Brezje**), romanco o **O Ravbarjih** in otroški ep **Srakica Keka**. Njegova dela v prozi so biografski roman o V. Staniču **Cerovškov gospod**, zgodovinski roman **Cesta in njen voz**, avtobiografska pripoved **Med Scilo in Karibdo**, **Anali izumrlega naroda**, **Dom ob Soči**, **Mlin ob Nadiži**, **Pereči ogenj** in otroške po-

vesti in legende **Pastir z belo ptico**, **Tiho življenje** in **Tonca iz lonca**. Mnogo je prevajal. Med drugimi prevodi so **Storžek** (Pinocchio), **Prigode mangle Nonnija**, **Mesto ob morju**, **Nonni**, **Najmlajši poročevalec**, **Knez Marko**, **Neznani učenec**, **Golobje** in **jastrbi**. Podrobno je raziskal in popisal kulturno življenje na Goriškem. Kot urednik **Mentorja** pa je vzgajal mlade slovenske pesnike in pisatelje, na primer **Mauserja**, **Kocipra** in **Šarlija** poleg mnogih drugih.

S svojim delom si je postavil neminljiv spomenik. Pomembnega pesnika, pisatelja in vzgojitelja se spominjamo Slovenci v zdomstvu, na Goriškem in tudi že v Sloveniji.

Joža Lovrenčič ml.

SONET OČETU

Že sto poteka v večnost let,
odkar si v Kredu se rodil poet
Rudečih rož, Sholarja, Duhovina,
legend Nadiže, pesmi Naša zgodovina.

Beguncev Očenaš si v pesmi pel,
ko prve vojne je požar gorel.
Si pisal zgodbo nam Cerovškega gospoda
in še Anale izumrlega naroda.

Na Žalah zdaj uživaš večni mir.
Končan za tebe vseh tiranov je prezir.
A narod naš od Mure tja do sinje Soče

še vedno za teboj, naš pevec, joče.
Izseljeni slovenski rod v tujini
te vedno bo častil s spomini.

Joža Lovrenčič ml.

Pisateljica Zora Piščanc (1912-1989)

Bil sem leto mlajši od Zore Piščanc, a z že nekaj literarnega imena — in predvsem profesor slovenščine, svež na primorskih tleh, ko me je iz Gorice obiskala na Proseku nad Trstom, kjer smo takrat stanovali. Svetlomodro oblečena, mladostna — sijalo je zgodnje poletno sonce. Katerega leta: 1950 ali 1951? Prinesla mi je v prebranje in presojo rokopis povesti **Cvetje v viharju**. Moj odgovor je bil v glavnem odklonilen. Zorine slogovne posebnosti čustvenost, patetičnost in gostobesednost niso bile po mojem okusu. Prišel sem pri nji v zamero — in nisva se več srečavala. Tisto povest je zatem dobil v roke tajnik Goriške Mohorjeve družbe dr. Anton Kacin, ki jo je pred objavo (1953) močno predelal. Zori to ni bilo prav, a knjigi je bilo v korist.

Kasneje so pri GMD izšle — z eno samo izjemo — vse njene povesti, najprej trojica **Dom v tujini** (1958), **Andrejka** (1970) in **Na obalah morja** (1975). Ozadje jim je življenje družine slovenskega poštnega uradnika na tujih tleh.

Nekaj let nato (1979) pa je izšla **Pastirica Urška**, ki bo Zori Piščanc najbolj ohranila ime. Ta 223 strani debela knjiga me je pritegnila takoj ob izidu. Zapisal sem si o nji svoje mnenje, a za objavo se nisem mogel odločiti. Ta spominski spis o avtorici mi daje priložnost, da ga po desetih letih obelodanim.

„...Pripoved zajema obdobje petih let: od pomladi 1539 (na prvo po.

binkoštno soboto se je dvanajstletni Urški Ferligoj iz Grgarja na Skalnici prikazala Marija) do posvetitve cerkve na današnji Sveti gori 12. oktobra 1544 in Urškine smrti. Zgodba obsega XXIX poglavij, ki imajo vsako svoj naslov. Žal na koncu manjka kazalo; bralec bi imel lažji pregled nad snovjo. Tudi seznam 11 dokumentarnih slik ne bi škodil. Pač pa je na zadnji strani navedenih 15 virov, ki jih je avtorica pri pisanju verjetno upoštevala.

Zgodovinki roman **Pastirica Urška** ni, če se dogodki odvijajo pred zgodovinskim ozadjem (spomini na kugo, tlačanstvo, širjenje luteranstva, goriški fevdalci Strassoldi, Attemsi, Coroniniji, Formentiniji, oglejski patriarh). Tudi ni biografska povest, ker je o Urški premalo znanega. Jože Jurak, avtor tri strani dolge **Spremnne besede**, označuje knjigo kot povest v zgodovinskem okviru. Jaz bi jo označil kot globoko spoštljiv literarni poklon svetogorski Mariji ob 440-letnici prikazanja (1539-1979).

Verska misel je v knjigi prisotna od prve do zadnje strani. Svetloba vseh mogočih krščanskih čednosti nas spremlja ves čas. Očetje in matere so delavni in zgledno modri. Zlasti pada v oči vdanost. Največ, kar zmorejo uporniki oz. moški v srdu, je stiskanje pesti. Ljudje so polni gorečnosti do Marije. Ena sama luč od začetka do konca je solkanski vikar Luka Pišter. Stavbni mojster Gregor je vsestransko zgleden človek.

Brez sleherne človeške slabosti sta posebno Urška in njen nekaj let starejši prijatelj Tkalčev Jan, bodoči duhovnik. Oba sta tudi veliko prepaletna za svoja leta. Sploh se je Zorino pero dalo voditi čustveni zavzetosti in gostobesednosti. Samo pojem „Mati božja“ npr. srečamo v različnih sklonih, a najpogosteje v imenovalniku, malo manj ko dvestokrat.

Velika posebnost te knjige so čudeži. Poglavitni je seveda Marijino prikazovanje. Urško je trikrat čudežna svetloba rešila iz ječe: iz grajske na Grašiču, iz solkanske in iz goriške. Od kuge oslepelemu Janu se je vrnil vid. Ozdravel je grofov sinček Henrik. Formentinijevi v števerjanu je odleglo. Čudež je tudi, kako se trdi ljudje omehčajo, posmehljivci ali skeptiki pa postanejo dobrotniki nastajajoče cerkve.

V zgodbi srečamo tri različna dekleta z istim imenom, čemur bi se bila pisateljica lahko izognila. Jakobova Marjetica se biriču ni hotela vdati, zato ji je zasadil nož z srce (in velja ljudem za mučenko-svetnico). Metka je nadalje hči čepovanskega župana Podgornika. Pa tudi mojster Gregor ima hčer Meto, ki se na koncu poroči na Skalnici.

Slog Pastirice Urške je mestoma čustveno nabrekel. Lahko bi navedel vrsto primerov, a s tem bi samo drezal v Zorin značaj, temperament in okus, v njeno idealiziranje ljudi in sveta. Kljub temu velja opomniti, da z vsem zadovoljni bralci naglo izumirajo. Novi rod ima širša obzorja, zato je kritičnejši in izbirčnejši. Če hočejo slovenski katoliški pisci na-

predovati, so jim potrebni zgledi iz uspešnejših tujih literatur. Leposlovje ima svoje zakone, in kdor jih ne upošteva, se bo zaman reševal z leporečjem.

Pastirica Urška, izvirna slovenska pripovedna knjiga, osvetljuje neko dobo in neko pokrajino. Verjetno bo mnogim brez pridržka všeč taka, kakršna je. Meni se zdi najbolj posrečena pritegnitev Primoža Trubarja, glasnika „čistega evangelija“. Mogoče je njegov lik največja zanimivost te strastno katoliško konstruktivne povesti. Ekumensko navdihnjena avtorica ga je prikazala dovolj realistično in predvsem nesovražno.“

Med Slovenci, zlasti primorskimi, je ta knjiga doživela izreden sprejem. Mesečnik Ognjišče v Kopru jo je ponatisnil; in leta 1982 v 7. številki veselo sporoča: „Knjiga, ki je bila razprodana (15.000 izv.) v dveh mesecih, je spet na razpolago. Roman o Marijinem prikazovanju in zidanju božjepotne cerkve na Sveti gori pri Gorici je navdušil bralce.“

Precej manj opažena je ostala povest o obisku pri goriških slovenskih izseljencih v Ameriki **Most čez ocean** (1984), ki jo je Zora izdala v samozaložbi. Dr. Petra Urbanca v Torontu je knjiga tako prevzela, da je avtorici poklonil serijo spominskih kovancev. Tedaj se ji je ponudil nov jubilej: 1.100-letnica smrti sv. Metoda (1985). Poučila se je iz poglavitnih virov in napisala zgodovinski roman o sv. bratih **Blagovestnika Slovanov** (1984).

Zora Pščanec je bila tretja hčerka v zelo verni družini, četrti otrok

pa je bil sin Lado, rojen 1914. Sledila je še ena punčka. Fašizem je to zavedno slovensko družino 1927 iz Barkovelj pri Trstu prestavil v Piso. Samo Lado je kot dijak ostal v Gorici. Odraščal je v lepega in nadarjenega fanta, stopil v goriško semenišče in se hkrati s sovrstniki vsestransko izobraževal. Najbližji sta mu bili glasba in poezija, pisal pa je tudi dnevnik. Na izletih in obiskih je spoznaval bližnjo in daljno goriško podeželje. Svoje v Toskani je videl le med počitnicami, dokler ni bila družina premeščena v Gorico. Kmalu po novi maši 1938 je prišel za kaplana v Cerkno. Tam so ga hkrati s sokaplanom Ludvikom Slugo in še trinajstimi drugimi — pod obtožbo, da so v Cerkno pozvali Nemce, ki so pokončali partijsko šolo — v začetku februarja 1944 ubili partizani.

Bratova tragična smrt v najlepši mladosti še ne tridesetih let in hkrati krivični pečat izdajstva sta od Zore terjala odgovor, „trajnejši od bron“. Že leta 1950 so po njeni zaslugi Gorici izšle Ladove „Pesmi zelene pomladi“. Glavno delo pa si je prihranila za petdesetletnico bratove nove maše. Okoliščine strahotnega pokola v Cerknem so se medtem razčistile: Nemce je bil priklical znan izdajalec. Pisati je bilo moč knjigo, kakršna je **Pesnik zelene pomladi** (1987). To je povest o družini, v kateri je Zora zrasla. Poudarek je na bratu Ladu (v povesti mu je ime Simon), ki je bil srce in ponos Piščančevih. Pisateljica se je dala voditi spominom, najvažnejše pa je, kar je dognala o zadnjih dnevih bratovega

življenja v Cerknem. V tem pogledu je knjiga dokumentarne važnosti. Pa tudi v drugem pogledu: spoznal sem, kako so se v 30. letih (1930-1940) goriški bogoslovci brusili v raznih tokovih, zlasti v mladinstvu. Ni bilo veliko drugače kot v Ljubljani.

Prevzet od knjige sem Zori na božični kartici izrekel vse svoje priznanje. Zahvalila se mi je, že malce betežna, iz Zavoda sv. Družine. „Proti vsej poplavi laži in natolcevanja sem hotela prikazati lik mojega brata takšnega, kakršen je v resnici bil. Če se mi je posrečilo, naj bo Bog zahvaljen. To je bil moj edini namen.“

Zora Piščanc ni imela kake višje izobrazbe. Telesno je bila bolj krhka, toda znala je prijeti za vsako delo. Vrsto let je službovala v upravi Katoliškega glasa. Po naravi je bila vnetja za vse dobro in pravo. Največ zadoščenja ji je prinašalo pisateljevanje; zanj je bila resnično nadarjena. Povsem je zaslužila obe počastitvi leta 1979: tržaško literarno nagrado Vstajenje in papeško odlikovanje Pro Ecclesia et pontifice. Kot samoukinja leposlovnega peresa je ostala sama sebi zvesta do konca. Imela je svoje bralstvo, posebno med ženstvom. Ves čas po vojni je bila poleg pesnice Ljubke Šorli najvidnejša slovenska katoliška Goričanka. Umrla je v Trstu 23. novembra 1989, pokopali pa so jo štiri dni kasneje v Gorici.

Vinko Beličič

Zora Piščanc je bila tudi sodelavka in poverjenica naše revije v Gorici in jo bomo zato ohranili v hvalnem spominu. Ured. in uprava DŽ.

Odpusti mi, Nataša!

10. Rusko „okno v svet“

Na poti iz Novosibirska, skozi neskončne sibirskie ravnice, je bila moja prva postaja „čudežno пристанище“ Vladivostok. V tamkajšnji pomorski bazi sem preživel dva tedna. Potem so me za tri tedne premestili v Blagoveščensk, čisto na kitajski meji ob reki Amur, kjer je bilo čutiti velike vojaške napetosti in kjer je prihajalo celo do streljanja med ruskimi in kitajskimi četami.

Bil sem v vojaški enoti mornarice, ko so me določili za akcijo proti Kitajcem in zapletel sem se v oborožen spopad s kitajskimi četami. Kasneje sem dobil ukaz, da se moram ponovno javiti v Vladivostoku, kjer sem se vkrcal na ladjo za Nahodko, glavno rusko пристанище. Od tam sem nadaljeval pot do Petropavlovka, kamor sem prišel konec septembra 1968, da bi na tamkajšnji pomorski akademiji pričel dve leti in pol trajajoči študij za radijske oficirje.

Petropavlovsk je glavno mesto province Kamčatka in ima 150.000 prebivalcev. To je pristaniško mesto s tlakovanimi cestami, z raz-

svetljenim mestnim središčem in z umazanimi stranskimi ulicami. V njem živijo ljudje z vseh koncev Sovjetske zveze. Zaradi številnih pomorskih in vojaških baz pa ima Kamčatka visok odstotek mladih ljudi, kljub temu da je tam tudi veliko upokojenih vojaških uslužbencev, ki so ostali tam po končani službi.

Pomorsko akademijo v Petropavlovsku je vodil poveljnik Viktor Jelisajev, mlad oficir, ki se je hitro povzpel na to pomembno mesto. Bazo je sestavljal velik, obsežen kompleks, kjer je tisoč dvesto mladih pomorskih oficirskih kadetov študiralo, se urilo in opravljalo vežbe. To so bili sami najboljši gojenci, ki so jih skrbno izbrali za bodoče oficirje iz vse Sovjetske zveze.

Življenje na akademiji je bilo razdeljeno na dva osnovna dela: pomorski študij in aktivnosti v partiji. Pomorski študij je bil sestavljen iz različnih področij: navigacija, radijske zveze, mehanika in drugo. Študirali smo pozorno in se osredotočili vsak na svoje področje.

Vse stvari imajo v Rusiji svoj

politični vidik, komunistična partija pa posega na vsa področja sovjetskega življenja. Zato je bilo pričakovati, da bodo tukaj, kjer se urijo bodoči pomorski oficirji, partijske aktivnosti še bolj intenzivne in močno poudarjene. In res je bilo tako.

Kmalu po mojem prihodu me je poveljnik Jeisajev nekega dne poklical v svojo pisarno. Tam je bilo nekaj oficirjev in med njimi mož v civilni obleki. Ta mi je bil predstavljen kot vodja komunistične partije iz mesta.

„Kurdakov“, je rekel in pomahal z mojo kartoteko, ki jo je držal v roki. „pregledali smo poročilo o tvoji partijski dejavnosti, kot tudi poročila o drugih kadetih. Izmed vas moramo izbrati nekoga, ki bo na akademiji postal vodja Zveze komunistične mladine. Tukaj je tisoč dvesto mož in vsi smo se strinjali,“ pri tem je z roko pokazal na ostale, „da je to nekaj zate. Tvoja skupina je dobila nagrado za okrožje Novosibirsk in tudi iz Leningrada imaš dobreocene. Zato si to ti, Kurdakov. Ti si mož za nas.“

Zmanjkalo mi je sape. Jaz da bi bil odgovoren za komunistično vzgojo in izobrazbo tisoč dvesto bodočih oficirjev! Saj sem imel le osemnajst let!

Ko sem odhajal proti kadetskimi prostorom, si nisem mogel kaj, da ne bi sam sebi rekel: „Sergej, to je enkratna življenjska priložnost. Daleč boš prišel.“

Skora tri petine časa smo na a-

kademiji posvetili političnemu študiju, dve petini pa tehničnemu učenju. Kot oficirji sovjetske mornarice bi imeli veliko odgovornost na vojnih ladjah. Zaradi vojaške sile, kateri bi poveljevali, smo morali biti politično trdni in skrajno zanesljivi, zato smo morali toliko časa porabiti za politično izobrazbo.

Pri vsakodnevnih pomorskih urjenjih so nam pomagali starejši nadzorniki, vsa politična odgovornost pa je bila v naših rokah. Imel sem šest poročnikov, ki so vodili skupine po petdeset, sto ali dvesto gojencev. Nas sedem je bilo vrhovno vodstvo. To je bil moj kabinet.

Moja dolžnost je bila, da sem jih vodil pri organiziranju in nadziranju vseh političnih študijskih dejavnosti. Dobival sem navodila iz poveljstva Zveze v Moskvi in bil sem odgovoren za njihovo izvedbo. Skozi svoj kabinet sem določal delovne odgovornosti in politični študij za oficirske kadete.

Na splošno pa je bil namen mojega de'a ta, da bi zagotovil, da je vsak kadet ob koncu študija in ob prevzemu visokih odgovornosti v mornarici nepopustljiv, skrajno discipliniran in do popolnosti predan komunizmu. Mladinska organizacija je bila partijski pes čuvaj nad političnim prepričanjem in predanostjo komunizmu pri vsakem od tisoč dvesto kadetov. Če je kateri izmed njih imel probleme s svojimi kolegi ali celo s poveljnikom akademije, je imel pravico

priiti k meni in se pritožiti. Jaz sem ga potem zastopal pred poveljnikom in se potegoval zanj, če sem bil prepričan, da ima prav. Seveda so se starejši oficirji upirali takemu dvojnemu vplivu in zahtevali, da bi bila le njihova oblast najvišja in dokončna. Partija pa je dodelila enako moč Zvezi komunistične mladine. V nekaterih primerih je Zveza lahko celo zavrnila čisto vojaške oficirje, pri odločanju za dobre strani kakšne zadeve. Politična čistost je bila važnejša od tehnične strokovnosti.

Kadar so se pri kakem kadetu pokazali znaki omahovanja ali napake v njegovih komunističnih obveznostih ali političnih ciljih, sem ga poklical k sebi in močno grajal. Potem sem ga pozval na splošni sestanek Zveze, kjer sem ga javno osramotil. S temi metodami sem ga poskusil šokirati, da bi svoje delo bolje opravljal.

Ena sama beseda s strani Zveze, pod katero sem se podpisal, je lahko uničila kariero mladega oficirja. Lahko so ga odpustili, ponižali v navadnega mornarja ali pa ga z nizkim činom določili za vojsko.

Ostale kazni so bile hitre in stroge, celo za najmanjše napačne korake. Zaradi majhnega prekrška je bil prestopnik kaznovan s petnajstimi dnevi ječe ob kruhu in vodi. Nekateri so morali štiriindvajset ur na dan stati na straži. Če so zaspali, so jih zaprli. Namen je bil, utrditi jih do take stopnje, da bi izvrševali vse uka-

svojih nadrejenih, ne da bi pri tem kaj pomišljali. Vsak ukaz je bilo treba izvršiti brez pomisleka ali obotavljanja. Postali bomo oficirji in vodili druge; preden pa bi lahko vodili, smo se morali naučiti slediti.

Odločil sem se, da bom izvajal svoj vpliv oprezno in previdno in da bom ko'ikor se da poskušal pomagati kadetom. Razumel sem človeške slabosti in moje delo in moje osebno prepričanje je bilo, da mora čimveč kadetov uspešno končati svoj študij.

Seveda pa to ni bilo vedno mogoče. Obremenitve so bile izredno hude. Stalno korakanje in urjenje, tehnični pomorski študij, učenje marksizma-leninizma; dolge, težke ure, posvečene udarniškem delu subotniku (prostovoljnim delovnim brigadam), so bile neverjetno veliko breme za nekatere kadete. Ko sem bil prvo leto v Petropavlovsku, so se trije kadeti ustrelili ali obesili v svojih barakah. Niso mogli zdržati pre-hudega tempa.

Spominjam se, da so nekega fanta obtožili, da je zaspal med opravljanjem dolžnosti; moral je v patruljo še za naslednjih štiriindvajset ur. Seveda tega ni zmo-gel in ker je zginil, smo menili, da je pobegnil. Naslednjega dne pa smo ga našli obešenega.

Posebno žalosten primer, s katerim sem imel opraviti, je bil mlad oficir, ki sem mu skušal pomagati. Na koncu je skočil z okna v tretjem nadstropju in se ubil.

Ukazali so nam, da smo razširili vest, češ da je bil pijan in da ni vedel, kaj počne. Jaz pa sem vedel resnico. Dobro sem ga poznal in sem prepričan, da je bil to odkrit samomor, vendar sem moral tako kot drugi spoštovati ukaze in širiti lažno informacijo.

V nekaterih primerih sem izkoristil svoj po'ožaj kot vodja Zveze mladine in sem posredoval za kadete, čeprav se je vodstvo odločilo, da jih izključi. Dogovoril sem se za sestanke z oficirji in jih poskušal prepričati, da se da stvar urediti drugače. Prigovarjal sem jim, naj dajo kadetom še eno priložnost, in jim obljubljal, da se bom osebno zavzel, da bodo bolj natančno seznanjeni z Leninovimi nauki in da bodo na koncu vseeno postali dobri komunistični oficirji. „Dajte mi samo še eno priložnost, da jih spravim na pravo pot,“ sem moledoval.

„V redu, Kurdakov,“ so mi po navadi rekli. „Tri mesece imaš časa, da ih spreobrneš in spraviš v red.“ V večini primerov se mi je posrečilo.

O svojem delu sem poročal direktno na partijski komite v Petropavlovsku. Zaradi svojih dolžnosti sem bil v stalnem stiku s partijskimi voditelji v Moskvi. Od njih sem dobival ukaze, priročnike, navodila in kopije predavanj za mlade kadete. Spoznal sem mnogo najvišjih komunističnih voditeljev iz province Kamčatka in iz Petropavlovsk v pisarni Gorkom mestne Zveze komunistov. Vse to

mi je omogočalo, da sem spoznal notranje partijsko delovanje.

Imel sem prijetno dolžnost, da sem organiziral rekreacijska in kulturna dogajanja na akademiji. Spadala so na področje „političnega razvoja“. Pogosto smo vabili izvajalce kulturnih predstav iz Moskve in vedno so bili toplo sprejeti.

Najslabše so bila obiskana predavanja. Na vsak način sem moral dobiti veliko poslušalcev za visoke komunistične „živine“, ki so prišle predavat iz Moskve. Mnogi taki predavatelji so redno prihajali.

V času od septembra 1968 do maja 1969 sem po nalogu Gorkoma hodil predavat na tamkajšnje šole in univerzo o komunizmu in svetovni politiki. Govoril sem o ameriškem vmešavanju v Vietnamu, nevarnostih imperializma, pomembnosti vojaške moči Sovjetske zveze, leninizmu, marksizmu in drugih političnih temah. Poskušal sem biti prepričljiv in kmalu sem postal prijubljen govornik, čigar predavanja so bila dobro obiskovana.

Poleg tega sem se ukvarjal s športi kot so rokoborba, judo, karate, tek na dolge proge. Vedno sem bil zaposlen in nikoli nisem imel trenutka za počitek. To je bilo marljivo, aktivno življenje, ki sem ga imel zelo rad.

Ko sem bil nekega dne v poveljstvu Gorkoma v Petropavlovsku, me je eden od partijskih vo-

diteljev objel prek ramen in mi rekel: „Kurdakov, radi bi ti povedali, da izvrstno opravljaš svoje delo. Na pomorski akademiji imamo manj težav kot na katerikoli drugi vojaški ustanovi. Prav res si stvari dobro organiziral. Le tako naprej, dečko.“ Kar žarel sem, bil sem resnično vesel in ostal sem brez besed.

Na poti iz pisarne sem naletel na mestnega partijskega vodja, ki mi je rekel: „Mladi mož, le tako naprej! Pred teboj je velika prihodnost! Potrebujemo take može,

kot si ti. Visoko dvigni glavo in prišel boš še daleč.“

Kar odplaval sem nazaj v bazo. To je bilo pravo življenje. To so bili moji ljudje! Partija je bila moja „družina“. Bil sem del nečesa, v kar sem lahko veroval, čemur sem trdno pripadal in za kar bi žrtvoval svoje življenje. Razumel sem disciplino, moč in trdo delo in partija je vedela, kako je to treba nagraditi. To so bili trenutki mojega največjega ponosa! Čutil sem, da živim v popočni harmoniji s svetom.

Msgr. dr. Janez Hornböck - umrl

Po dolgi in težki bolezni je 13. februarja v Celovcu umrl prelat dr. Janez Hornböck, župnik v Podgorjah in dolgoletni ravnatelj celovške Mohorjeve družbe. Rajni je bil škofijski duhovni svétnik, član koordinacijskega odbora krške škofije, uradni zastopnik slovensko govorečih vernikov pri škofiji.

Rodil se je 1. 1910 v št. Janžu v Rožu in posvečen 1938 v Innsbrucku. Najprej je bil kaplan v Železni Kapli. Za časa nacizma je bil premeščen v Wolfberg in tam ostal do leta 1945, od 1945 do smrti pa je bil župnik v Podgorjah. 30 let je bil tudi dekan rožeške dekanije. Kot urednik Nedelje in predvsem kot dolgoletni ravnatelj Mohorjeve družbe je bistveno sooblikoval verski in norodno-kulturni razvoj slovenskega ljudstva na Koroškem. Iz ruševin nekdanje Mohorjeve je postavil novo hišo, ki se je v

letih zelo razširila in so pod njeno streho danes mnoge slovenske organizacije. Obnovil je tiskarno, zgradil trgovino, zgradil Slomškov dom za dekleta (v njem sta danes tudi dvojezični vrtec in ljudska šola) in Modestov dom za fante. Dekan Srijenc je pri pogrebu dejal, da je bil pokojnik najbolj zaslužen poveljni slovenski duhovnik na Koroškem.

Svetovni komunizem je smrtno ranjena žival, kot tak pa je lahko še zelo nevaren in smrtonosen. Resnično marksizem nima več nobene moralne in intelektualne privlačnosti, nima več iznajdljivosti in domišljije. Preobrat se je izvršil okoli 1970 (češko-slovaška, Solženicin). Izgubil je svoj mik. Danes vemo, da ni izpolnil nobene od obljub. Za seboj pušča ekonomsko revščino in žrtve terorja.

Dr. Anton Stres, Mladika, Trst, 7/89

MED NAMI V ARGENTINI

Tombolska prireditve na Pristavi v Castelarju je bila v nedeljo 4. marca.

Začetna prireditve slovenskih osnovnih šol v Buenos Airesu je bila v nedeljo 11. marca v Slovenski hiši. V cerkvi Marije Pomagaj je bila naj. prej šolska maša na čast Svetemu Duhu, nato pa v dvorani pravljčna spevoigra Zajčji festival v režiji Klavdije Jakoš in Andrejke Vombergar ter izvedbi Slomškove šole. Pouk pa se je začel po vseh šolah v soboto 17. marca.

Slovenski srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka v Slovenski hiši v Buenos Airesu: 10. marca so bili sprejemni izpiti za 1. letnik, 17. marca je bila najprej profesorska seja, nato popravni izpiti, vpisovanje in šolska maša in za sklep zbor dijakov. Začetek pouka je bil 24. marca.

Občni zbor Slomškovega doma je bil 18. marca, občni zbor Kreditne zadruge Sloga 24. marca, XLIII. redni občni zbor društva Zedinjena Slovenija pa 25. marca.

Množični obisk na Cerro Capilla (2.167 m) sta izvedli skupini mladih slovenskih andinistov 23.-24. januarja in 10.-11. februarja. Na gori je pod križem februarja maševal France Bergant.

27. obiturnikov Slovenskega srednješolskega tečaja je šlo prvo polo-

vico februarja na taborjenje v bariložko naravo. Spremljali so jih prof. Franci Žnidar, Metka Slabe in duhovnik France Cukjati.

Drugo polovico januarja je pa z duhovnikom Cukjatijem taborilo v Bariločah drugih 27 deklet in fantov.

Na mladinskem sestanku je v nedeljo 4. marca govoril in vodil pogovor arh. Jure Vombergar o poročanju naših mladih. Pred sestankom je bila v cerkvi Marija Pomagaj mladinska maša. Mladinske maše in sestanki so prvo nedeljo v mesecu v Slovenski hiši, na 2. nedeljo pa po naših krajevih središčih.

Ob 50-letnici smrti Jožeta Kastelica, 1. slovenskega izseljenskega duhovnika, ki je umrl ob vzponu na Aconcagua, se je skupina mendoških Slovencev zbrala ob njegovem grobu v Puente del Inca k mašni daritvi, na spomeniku pa so vzdali spominsko ploščo.

Slovenska katoliška akcija je začela po počitnicah z delovnim letom 5. marca s širšim posvetom voditeljev, in 10. marca z zborovanjem. Vse 4 veje KA, moška, ženska, fantovska in dekleška, so začele marca z 2 sestankoma na mesec in z mesečno rekolekcijo (ure zbranosti). Geslo letošnjega leta je: Gospod, pomnoži nam vero!

Na sestanku Zveze slovenskih mater in žena je v sredo 4. aprila predaval prelat dr. Alojzij Stare o témi: „S pravim optimizmom v leto 1990.“

Na 1. letošnjem kulturnem večeru

SKA je 23. maca predaval Aleš Brečelj o kamnarski tradiciji na Krasu.

Duhovne obnove za veliko noč

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj je vodil duhovno obnovo Jože Škerbec, v Berazateguiju Jože Guštin, v Carapachayu Albin Avguštin, v Ca. stelarju in San Martinu dr. Alojzij

Starc, v Ramos Mejiji Anton Bidovec, v San Justu dr. Jure Rode in v Slovenski vasi Jaka Barle, Jože Bokalič in Janez Petek.

Duhovne vaje za fante so bile v Domu duhovnih vaj Mallinckrodt od 23. do 25. marca. Delalo jih je 13 fantov, vodil ji hje Jože Bokalič CM.

IZ SLOVENIJE

Izjava Slovenske škofovske konference

Vsi kristjani v naši družbi imajo pravico in dolžnost, da se zanimajo za politično življenje in v njem sodelujejo. Politično dejavnost v ožjem pomenu besede — v strankah in gibanjih, v pripravljanju volitev — je naloga krščanskih laikov. Zato duhovnik ali redovnik ne more biti kandidat na volilni listi nobene stranke. Tudi ni dovoljeno v cerkvi pri oznanjevanju posegati v politično dogajanje v ožjem pomenu besede. Naloga duhovnikov je oznanjati evangelij, etična načela ter človekove pravice in dolžnosti, ki so temelj političnega delovanja.

Ljubljana, 25. januarja 1990

Alojzij Šuštar
predsednik SPŠK

Pogovor o spravi

„Ljubljanski nadškof in metropolit dr. Alojzij Šuštar je 9. marca obiskal predsednika predsedstva republike Slovenije Janeza Stanovnika, ki ga je povabil na pogovor. Pogovarjala sta se o narodni in državljanski umiritvi in spravi.

Oba sta dejala, kako zelo pomembno je za državljane naše republike in slovenski narod, da se začnejo ta vprašanja uspešno reševati v čimbolj mirnem in strpnem ozračju. Izmenjala sta mnenja in poglede glede vloge, ki jo imajo v tem pogledu organi republike Slovenije in katoliška Cerkva“ (Družina, Ljubljana, 18. III. 90)

„Novoletnega romanja zaupanja“ v Wrocławu na Poljskem, ki je ob bratu Rogerju iz Taizeja zbralo od

40 do 50 tisoč mladih iz Evrope, se je udeležilo tudi 1020 mladih Slovencev.

Umrli duhovniki

Jakob Borštner SDB, župnik v Škocjanu pri Novem mestu, je umrl 11. novembra. Rodil se je 1948 v župniji Pilštanj v mariborski škofiji, postal salezijanec in bil posvečen 1976.

Dr. Franc Plemenitaš, rojen 1922 v Sv. Križu v Rogaški Slatini, posvečen 1947 v Rimu, od 1968 predaval na Teološki fakulteti v Mariboru kristologijo, mariologijo in misijologijo, je umrl 24. novembra v Mariboru.

Josip Kazimir Marcikič, rojen 1928 v Subotici, posvečen v Mariboru 1967, v bližini pleterskega samostana ga je 15. novembra 1989 povozil mlad avtomobilist in ga odvrgel v bližnji potok.

P. Boleslav Polanski OFM cap., rojen 1912 v Veliki Polani v Prekmurju, 1938 kot kapucin posvečen v Švici, nazadnje bival v štepanji vasi, je umrl 7. decembra v prometni nesreči.

Ferdinand Videnšek, župnik na Polzeli (r. 1924) je umrl zadet od ka. pi 1. januarja 1990; **Ivan Budin**, najstarejši duhovnik koprške škofije (r. 1904), pa 11. januarja na Mirenskem Gradu.

20. katehetski teden je bil od 5. do 10. februarja na Mirenskem gradu in v Mariboru pod geslom „Katekizem — vzgoja za novo življenje.“ Predavali so dr. Anton Stres: Človekova vera se poraja in dozoreva v odnosu; dr. Jurij Bizjak: Sveto pismo „velika listina“ medosebnih odnosov; prof.

Matjaž Puc: Odnos do življenja, sveta in okolja; dr. Jože Ramovš: Soustvarjalec in nosilec novih odnosov; dr. France Perko: Skupina, občestvo, Cerkev — kraj novih odnosov.

Sežgani pesnik France Balantič o Bogu je bil naslov nizu predavanj, ki jih je imel dr. Taras Kermauner na srečanju za odrasle v Stični od 2. do 4. februarja. Klic iz stiske telesa po Bogu, Spor v duši, Čut za absolutno in Hvalnica Bogu so bili naslovi predavanj. Balantičeva sestra Tilka je zapisala v Družini: „Da je Balantičeva pesem božja, da je v njej Bog, da je globoko krščanska brez moraliziranja, je z globoko prepričljivostjo... odkrival veliki poznavalec Balantičeve poezije dr. T. Kermauner.“

Za Nedeljo Svetega pisma so lani slovenski škofje določili zadnjo nedeljo v januarju. Škofje želijo, da bi z njeno pomočjo v slovenski Cerkvi ljudem bolj približali Sveto pismo, da bo njegovo bogato sporočilo bolj vplivalo na njihovo versko življenje.

„**Sedmi dan**“ se imenuje 3. program ljubljanskega radia ob nedeljah zvečer ob 8. uri, ki je že nekaj časa posvečen verskim in cerkvenim vprašanjem in traja okrog 15 minut. Od dajo pripravljajo z vso resnostjo.

Združena opozicija (Demos) je priredila 17. januarja shod v Cankarjevem domu. Prvaki združene opozicije so v geslo „Prihodnost Slovenije“ zjedrili svoj optimizem in vero, da slovenska država preide po aprilskih volitvah iz enopartijskega ideološkega mehanizma k neideološkemu parla-

mentarnemu državnemu ustroju,“ kar pomeni konec „nesposobne avnojske federacije in njene mitologije“, konec partijskega monopola v oblasti in začetek slovenske „evropsko normalne države“. Zastavili so vprašanje: „Ali želim še naprej živeti v socializmu in centralizirani in balkanizirani Jugoslaviji, ali nas lahko iz prvega, iz drugega ali iz obojega pripelejo sedanji oblastniki?“

Predavanje o spravi je imel prof. Justin Stanovnik v okviru Medškofijskega odbora za izobražence 23. januarja na Teološki fakulteti v Ljubljani. V pogovoru so udeleženci izoblikovali naslednje predloge:

1. Sorodniki pobitih naj po 45 letih dobijo uradno obvestilo o smrti svojcev. 2. Najvišji cerkveni predstojniki naj v začetku letošnjega junija opravijo pogrebni obred, mašo zadušnico za vse pobite v Rogu, Teharjah in drugod. 3. Uradno naj se označijo glavna grobišča, kamor bodo ljudje lahko šli prižigat sveče in molit za rajne.

Ob 1. obletnici smrti dr. Tineta Debeljaka v Bs. Airesu je ljubljanska Družina (9. februarja 1990) le objavila o njem članek „Naš krik v širjavah sveta“, v katerem urednik Jože Zadavec označuje Debeljaka za pevača religioznih globin, ki je bil med največjimi kulturniki Slovenije v svetu in da je odšel v prostovoljno zdomstvo iz verskih razlogov.

Nov način določanja daru za mašno opravilo so slovenski škofje odobrili na svoji seji 14. novembra 1989.

Zavoljo divje inflacije v Jugoslaviji so odločili, da naj duhovniki dar za mašno opravilo določajo po primerjalni valuti zahodnonemške marke. Dar za navadno mašo znaša 10 DEM.

Trilogija o poboju vojnih ujetnikov iz leta 1945: Vetrinje-Teharje-Rog je v uredništvu Romana Leljaka izšla letos januarja pri Založbi za Alternativno teorijo v Mariboru. V knjigi je ponatis Celovške zoro Nikolaja Tolstoja, Teharje so tlakovane z našo krivjo M. Klepca in V Rogu ležimo pobiti T. Kovača.

Naklada 2.500 izvodov je bila takoj razprodana. Konec februarja je izšla že 2. izdaja. R. Leljak je februarja izdal tudi knjigo pričevanj **Teharske žive rane** s pričevanji vaščanov Teharij in okolice nekaterih morišč, ki so takratne morije gledali „od strani“, in Leljakova osebna razmišljanja.

Trilogijo so predstavili v Celju — ob tisočglavi množici — književnik Jože Snoj, do nedavnega glavni urednik Nove revije, Roman Leljak, urednik knjige, sicer pa še vedno vojaški zapornik, zgodovinar Ivo Žajdela, časnikar Tribune in celjskega Našega tednika. Tiskovno konferenco in burno dveinpolurno pričevanjsko dogajanje je vodil predsednik občinske zveze (socialistične) mladine Slovenije Robert Polmar. Spremno besedo je napisala Spomenka Hribar.

Učitelj in naš čas je bilo naslov predavanja ki ga je imel januarja na III. srečanju pedagoških delavcev v župnijskem domu v Dravljah filozof in psiholog prof. Pavel Kogej. 17.

februarja pa se je zbralo na Teološki fakulteti več kot 200 učiteljev in profesorjev k predavanju dr. Antona Stresa o novem času in novem učitelju.

Januar, mesec verskega tiska v Sloveniji, je imel geslo: Slovenski verski tisk za človeka vredno življenje. 24. januarja so se sodelavci pri slovenskem verskem tisku zbrali v nadškofijskem domu ob nadškofu šuštarju v kapeli pri maši in nato ob blagoslovu prenovljenih prostorov.

Nadškof je sodelavcem pri verskem tisku naročal: „Vse naše prizadevanje, vso ustvarjalnost, vse moči moramo posvetiti plemenitenju človeka, oblikovanju kristjana, zvestobi evangelijskim načelom, odpiranju duhovnim vrednotam.“

Nova cerkvena knjigarna v Ljubljani

Po slovesni sv. maši za časnikarje je nadškof šuštar 24. januarja blagoslovil prostore nove cerkvene knjigarne, ki je v prostoru, kjer je bilo nekoč skladišče škofije. Knjigarna je sodobno opremljena in ima na voljo vse knjige, kasete in videokasete cerkvenih založb v Sloveniji in zamejstvu. Knjigarna je nasproti stranskega vhoda v škofiji.

Ob 130-letnici Slomškove odločitve za bogoslovno šolo v Mariboru je bil znanstveni simpozij o 130 letih visokega šolstva v Mariboru od 14. do 16. februarja. Priredili so ga Teološka fakulteta v sodelovanju s Slovensko akademijo znanosti in umetnosti, univerzo v Mariboru, Slovensko teološko akademijo v Rimu, Filozofsko fakulteto v Ljubljani, Institutom za

novejšo zgodovino v Ljubljani, Arhivom Slovenije, Slovenskim šolskim muzejem in univerzitetno knjižnico v Mariboru. Pokrovitelja sta bila mariborski škof Kramberger in dr. Alojzij Križman, rektor mariborske univerze.

Simpozij o škofu Antonu Mahničju, ki je bil lansko jesen v Rimu, so delno ponovili na Teološki fakulteti v Ljubljani 20. in 21. februarja. V 12 predavanjih so osvetlili Mahničjevo življenje in delo na področju znanosti, kulture, vere in naroda.

Orgle v ljubljanski stolnici, je naslov študije (125 strani), ki jo je izdal pri Muzikološkem inštitutu Slovenske akademije znanosti in umetnosti dr. Edo škulj. Študija obravnava vse zaporedne orgle v več kot 3 stoletjih v stolni cerkvi sv. Nikolaja.

Zahteve po rehabilitaciji Stepinca

Cerkev na Hrvaškem, v hrvaškem zavodu sv. Hieronima v Rimu ter v rojstnem kraju ter kraju smrti Krašiću so se 10. februarja spomnili 30-letnice smrti zagrebškega nadškofa kardinala Stepinca. V Rimu je o kardinalovi osebnosti, življenju in odlikah govoril sam prefekt za zadeve svetnikov kardinal Felici in tudi vodil slovesno somaševanje. V Krašiću je vodil slovesno somaševanje upokojeni škof Bezmalinović, v zagrebški stolnici pa kardinal Kuharić. Kuharić je zahteval polno rehabilitacijo kardinala Stepinca, ki je bil oktobra 1946 na zrežiranem sodnem procesu obtožen sodelovanja z okupatorjem in obsojen na 16 let zapor. Kuharić je poudaril da je bil Stepinac popolnoma po krivem obsojen in da se še danes širijo laži o njem.

KJE JE KAJ

LETO 57

MAJ 1990

Z MARIJO V ŽIVLJENJU

Misli ob romanju v Luján (Marija Snoj) ...	193
Molitev k Mariji Pomagaj (Stanislav Lenič, škof)	195
Marija kot znamenje zvestobe (Anton Nadrah)	196
Marija, žena vere in učiteljica vere (Alojz Rebula)	199

45 LET OD MAJA 1945

Zdomstvo po petinštiridesetih letih (Božidar Fink)	201
Vetrinjsko polje (Janez Rotar)	203
Stanko Janežič: Zgodovinski spomin (platnice), Pol milijona, Orvelovščina, Teh petinštiridesetih let	210

OB SPREMEMBAH V SLOVENIJI IN DRUGOD

Črne bukve — črna zgodovina (Ivo Zajdela)	211
Ura se steka tudi pri nas (Naša luč)	213
Dve skušnjavi (Jure Vombregar)	214
Božji mlini meljejo počasi, pa gotovo (Tine Duh)	223
Cerkev v deželah, kjer komunizem razpada	228
Človekove pravice v luči krščanstva (Anton Stres)	232

O SPRAVI

Izjava Slovenske pokrajinske škofovske konference o spravi	216
Ko rojak prost bo vsak... (Slovenski narodni odbor)	219

VOLITVE

Izjava slovenskih škofov o volitvah	221
---	-----

ZA NAŠE KRŠČANSKO ŽIVLJENJE

Verujem v Jezusa Kristusa (Dietmar Emeis)	235
Kaj je nujno verovati? (po š. Steinerju) ..	237
Za kristjana nič novega? (Alojzij Šuštar, nadškof)	238

LOVRENČIČ

Stoletnica rojstva dr. Joža Lovrenčiča (Joža Lovrenčič ml.)	240
Sonet očetu (Joža Lovrenčič ml.)	242

Z. PIŠČANC PODLISTEK KRONIKA

Pisateljica Zora Piščanc (Vinko Beličič) ...	243
Odpusti mi, Nataša (Sergej Kurdakov)	246
Med nami v Argentini	251
Iz življenja Cerkve v Sloveniji	252

AÑO 57

MAYO 1990

Malo za šalo...

Mož in žena se kregata. Mož bi hotel, da bi bil že enkrat mir, vzame klobuk in gre proti vratom.

Žena ga gleda in vpraša: „Kam pa greš?“

„Kamor hočem,“ reče mož.

„In kdaj boš nazaj?“ vpraša žena.

„Prišel bom, kadar bom hotel,“ reče mož in se obrne k vratom.

Toda žena mora imeti zadnjo besedo in reče: „Prav, toda ne kasneje, da veš!“

— — —

„Imajo svojo skrivnost, kako obdržati zakonsko srečo,“ razlaga stari morski volk svojim mornarjem.“

„V čem je ta skrivnost?“ so radovedni oni.

„To je prav nasprotno kot na morju. Ko izbruhne nevihta, se odpraviš ven, ko se poleže, se vrneš v svoje pristanišče.“

— — —

„Če ti črna mačka prekriža pot, ali pomeni to srečo ali nesrečo?“

„Odvisno je od tega, ali si človek ali miš?“

— — —

Na sestanku krajevne skupnosti vpraša Kovač: „Zakaj ni mleka, olja in sladkorja?“

Predsednik ne ve odgovora, a mu obljubi, da mu bo zadevo pojasnil na prihodnjem sestanku.

Na sestanku čez mesec dni se javi k besedi Petrič: „Imam dve vprašanji: zakaj ni mleka, olja in sladkorja in kam so odpeljali Kovača?“

Uvoženo od doma

Gledam, kako živijo naši vodilni tovariši. Tako sem si predstavljal komunizem.

— — —

Nesreča ni prišla sama — zanjo smo se morali boriti.

— — —

Življenja v svobodi ni mogoče opisati, treba ga je doživeti.

— — —

štori imajo najgloblje korenine.

— — —

Delavski razred postaja nemogoč: zahteva vse mogoče.

— — —

Ni je pravice: od tisoč nezmožnih je le eden minister.

— — —

Ali je šest partij v šestih republikah — večpartijski sistem?

— — —

Tudi sovražniki imajo svoje prijatelje.

— — —

Velik rodoljub je: na svoj mercedes je obesil državno zastavo.

— — —

Ob'ast kvari človeka, a ji tudi on ne ostane dolžan.

— — —

Do vile se pride najprej po slabi poti.

— — —

Tovarišica Partija, ali mi dovoli-te, da vam pomagam pri sestopanju z oblasti?

— — —

Proti boljšemu življenju, ki smo ga dočakali, se moramo odločno borjevati.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual N° 90.877. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: GORICA, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1990: \$ 120.000. in izdatki za pošto. drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovéna (dr. Luis Starc). director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 90.877. — Talleres Gráficos "Vilko" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.